

Lector univ. dr. Gina Negruț
Prof. univ. dr. Alexandru Boroș

Drept procesual penal

Ediția a 4-a, revizuită și actualizată

Editura
Stamangiu
2024

Cuprins

PARTEA I. PARTEA GENERALĂ _____ 1

CAPITOLUL I. NOȚIUNI INTRODUCATIVE CU PRIVIRE

LA DREPTUL PROCESUAL PENAL _____ 1

Secțiunea 1. Ordinea de drept și procesul penal _____ 1

§1. Concept _____ 1

§2. Elementele caracteristice ale procesului penal _____ 2

2.1. Trăsături _____ 2

2.2. Scopul procesului penal _____ 4

2.3. Rolul educativ al procesului penal _____ 4

§3. Fazele procesului penal _____ 5

3.1. Noțiunea de fază a procesului penal _____ 5

3.2. Faza de urmărire penală _____ 5

3.3. Camera preliminară _____ 6

3.4. Faza judecătii _____ 7

3.5. Punerea în executare a hotărârilor penale _____ 7

§4. Forme de realizare a procesului penal _____ 8

Secțiunea a 2-a. Dreptul procesual penal _____ 9

§1. Noțiune _____ 9

§2. Autonomia dreptului procesual penal _____ 10

§3. Obiectul și sarcinile dreptului procesual penal _____ 11

§4. Conținutul dreptului procesual penal _____ 11

§5. Legăturile dreptului procesual penal cu alte ramuri ale dreptului _____ 12

5.1. Dreptul procesual penal și dreptul constituțional _____ 12

5.2. Dreptul procesual penal și dreptul penal _____ 12

5.3. Dreptul procesual penal și dreptul procesual civil _____ 13

5.4. Dreptul procesual penal și dreptul civil _____ 13

5.5. Dreptul procesual penal și dreptul familiei _____ 13

5.6. Dreptul procesual penal și dreptul administrativ _____ 13

5.7. Dreptul procesual penal și criminalistica _____ 14

5.8. Dreptul procesual penal și medicina legală _____ 14

5.9. Dreptul procesual penal și psihiatria judiciară _____ 14

5.10. Dreptul procesual penal și psihologia judiciară _____ 15

Secțiunea a 3-a. Știința dreptului procesual penal _____ 15

§1. Noțiunea și obiectul științei dreptului procesual penal _____ 15

§2. Metodele științei dreptului procesual penal _____ 15

§3. Părțile științei dreptului procesual penal _____ 16

§4. Sarcinile științei dreptului procesual penal _____ 16

Secțiunea a 4-a. Izvoarele dreptului procesual penal _____ 17

§1. Noțiunea de izvor de drept procesual penal _____ 17

§2. Constituția _____ 17

§3. Codul de procedură penală _____ 18

§4. Codul de procedură civilă _____ 18

§5. Codul civil _____ 18

§6. Codul penal _____	19
§7. Alte acte normative _____	19
§8. Unele convenții internaționale _____	20
§9. Jurisprudența _____	20
<i>Secțiunea a 5-a. Normele dreptului procesual penal _____</i>	20
§1. Considerații generale _____	20
§2. Structura normei de drept procesual penal _____	21
§3. Categoriile de norme de drept procesual penal _____	22
§4. Interpretarea normelor juridice procesuale penale _____	23
4.1. Considerații generale _____	23
4.2. Formele sau felurile interpretării _____	23
4.3. Metodele de interpretare _____	24
<i>Secțiunea a 6-a. Aplicarea în spațiu și în timp a legii procesuale penale _____</i>	25
§1. Considerații generale _____	25
§2. Aplicarea în spațiu a legii procesuale penale _____	25
§3. Aplicarea în timp a legii procesuale penale _____	28
<i>Secțiunea a 7-a. Faptele și raporturile juridice procesuale penale _____</i>	29
§1. Noțiunea și clasificarea faptelor juridice procesuale penale _____	29
§2. Raportul juridic procesual penal _____	30
2.1. Noțiune _____	30
2.2. Structura raportului juridic procesual penal _____	30
2.3. Trăsăturile raporturilor juridice procesuale penale _____	31
§3. Garanțiile procesuale _____	32

CAPITOLUL AL II-LEA. PRINCIPIILE FUNDAMENTALE CARE STAU LA BAZA PROCESULUI PENAL ROMÂN _____	34
<i>Secțiunea 1. Noțiunea și sistemul principiilor fundamentale _____</i>	34
§1. Noțiune _____	34
§2. Sistemul principiilor fundamentale _____	35
<i>Secțiunea a 2-a. Analiza principiilor fundamentale ale procesului penal român _____</i>	35
§1. Principiul legalității procesului penal _____	35
§2. Principiul separării funcțiilor judiciare _____	37
§3. Principiul prezumției de nevinovăție în procesul penal _____	39
§4. Principiul aflării adevărului _____	42
§5. <i>Ne bis in idem</i> _____	43
§6. Principiul obligativității punerii în mișcare și a exercitării acțiunii penale _____	45
§7. Caracterul echitabil și termenul rezonabil ale procesului penal _____	48
§8. Principiul garantării dreptului la libertate și siguranță _____	51
§9. Principiul garantării dreptului la apărare _____	52
§10. Principiul respectării demnității umane și a vieții private _____	55
10.1. Respectarea demnității umane _____	55
10.2. Respectarea vieții private _____	58
§11. Principiul desfășurării procesului penal în limba română _____	59

CAPITOLUL AL III-LEA. ACȚIUNEA PENALĂ ȘI ACȚIUNEA CIVILĂ ÎN PROCESUL PENAL	61
<i>Secțiunea 1. Considerații generale privind acțiunea în justiție</i>	61
§1. Noțiune	61
§2. Dreptul la acțiune și cererea în justiție	62
§3. Factorii acțiunii în justiție	62
<i>Secțiunea a 2-a. Acțiunea penală</i>	63
§1. Noțiune	63
§2. Obiect	63
§3. Subiecți	64
§4. Trăsături	65
4.1. Acțiunea penală aparține statului (este publică)	65
4.2. Acțiunea penală este obligatorie	65
4.3. Acțiunea penală este indisponibilă (irevocabilă)	66
4.4. Acțiunea penală este indivizibilă	66
4.5. Acțiunea penală este individuală	66
§5. Momentele desfășurării acțiunii penale	67
5.1. Punerea în mișcare a acțiunii penale	67
5.2. Exercitarea acțiunii penale	69
5.3. Stingerea acțiunii penale	80
5.4. Continuarea procesului penal	81
<i>Secțiunea a 3-a. Acțiunea civilă</i>	82
§1. Noțiune	82
§2. Condițiile exercitării acțiunii civile în procesul penal	83
§3. Elementele acțiunii civile	84
3.1. Obiect	84
3.1.1. Repararea în natură a pagubei cauzate prin infracțiune	84
3.1.2. Repararea prejudiciului prin plata unei despăgubiri bănești	85
3.1.3. Repararea daunelor morale	86
3.1.4. Tranzacția, medierea și recunoașterea pretențiilor civile	87
3.2. Subiecți	88
§4. Trăsături	89
4.1. Acțiunea civilă este disponibilă	89
4.2. Acțiunea civilă este accesorie acțiunii penale	90
4.3. Acțiunea civilă nu este individuală	90
§5. Exercitarea acțiunii civile în procesul penal	91
5.1. Dreptul de opțiune al persoanei vătămate privind exercitarea acțiunii civile în procesul penal	91
5.2. Constituirea ca parte civilă	93
5.3. Exercitarea acțiunii civile din oficiu	95
5.4. Exercitarea acțiunii civile la instanța civilă	95
§6. Rezolvarea acțiunii civile în cadrul procesului penal	96
6.1. Instanța admite acțiunea civilă	96
6.2. Instanța respinge acțiunea civilă	96
6.3. Instanța nu soluționează acțiunea civilă	97
6.4. Disjungerea acțiunii civile	97
§7. Raportul dintre acțiunea penală și acțiunea civilă	98

CAPITOLUL AL IV-LEA. PARTICIPANȚII ÎN PROCESUL PENAL	100
<i>Secțiunea 1. Noțiunea de „participanți” în procesul penal</i>	100
<i>Secțiunea a 2-a. Organele judiciare</i>	100
§1. Considerații generale	100
§2. Instanțele judecătorești	101
2.1. Noțiunea de instanță judecătorească și atribuțiile acesteia	101
2.2. Organizarea instanțelor judecătorești	102
2.2.1. Instanțele civile	103
2.2.2. Instanțele militare	105
2.2.3. Înalta Curte de Casație și Justiție	105
2.3. Conducerea instanțelor judecătorești	105
2.4. Compunerea completului de judecată	106
§3. Judecătorul de cameră preliminară și judecătorul de drepturi și libertăți	108
§4. Ministerul Public	109
4.1. Considerații generale	109
4.2. Principiile în conformitate cu care își desfășoară activitatea Ministerul Public	109
4.3. Organizarea și atribuțiile Ministerului Public	111
4.3.1. Organizarea Ministerului Public	111
4.3.2. Atribuțiile Ministerului Public	114
§5. Corpul magistraților	115
5.1. Admiterea în magistratură și formarea profesională inițială a judecătorilor și procurorilor	115
5.2. Incompatibilități și interdicții	116
5.3. Statutul judecătorilor	117
5.4. Statutul procurorilor	118
§6. Organele de cercetare penală	119
6.1. Organizarea și funcționarea organelor de cercetare penală	119
6.2. Organele de cercetare penală ale poliției judiciare	119
6.3. Organele de cercetare penală speciale	120
6.4. Atribuțiile organelor de cercetare penală în cadrul procesului penal	121
<i>Secțiunea a 3-a. Subiecții procesuali principali în procesul penal</i>	123
§1. Considerații generale	123
§2. Suspectul	123
2.1. Noțiunea de suspect în procesul penal	123
2.2. Momentul dobândirii calității de suspect	123
2.3. Drepturile și obligațiile suspectului	126
2.3.1. Drepturile suspectului	126
2.3.2. Obligațiile suspectului	127
2.4. Garantarea drepturilor suspectului	127
§3. Persoana vătămată	128
3.1. Noțiunea de persoană vătămată	129
3.2. Drepturile persoanei vătămate	130
3.3. Solidaritatea procesuală a persoanelor vătămate	131

<i>Secțiunea a 4-a. Părțile în procesul penal</i>	131
§1. Noțiunea de parte în procesul penal	131
§2. Inculpatul	132
2.1. Noțiunea de inculpat	132
2.2. Momentul dobândirii calității de inculpat	133
2.3. Drepturile și obligațiile inculpatului	134
2.3.1. Drepturile inculpatului	134
2.3.2. Obligațiile inculpatului	135
§3. Partea civilă	135
3.1. Noțiunea de parte civilă	135
3.2. Constituirea părții civile în procesul penal	136
3.3. Drepturile și obligațiile părții civile	137
3.3.1. Drepturile părții civile	137
3.3.2. Obligațiile părții civile	138
§4. Partea responsabilă civilmente	138
4.1. Noțiunea de parte responsabilă civilmente	139
4.2. Persoanele care pot avea calitatea de părți responsabile civilmente	139
4.3. Modalități de constituire ca parte responsabilă civilmente	141
4.4. Drepturile și obligațiile părții responsabile civilmente	142
4.4.1. Drepturile părții responsabile civilmente	142
4.4.2. Obligațiile părții responsabile civilmente	143
<i>Secțiunea a 5-a. Subiecții procesuali care pot înlocui părțile în procesul penal</i>	143
§1. Succesorii	143
§2. Reprezentanții	144
§3. Substituiții procesuali	146
<i>Secțiunea a 6-a. Avocatul – participant în procesul penal</i>	146
§1. Considerații generale privind exercitarea profesiei de avocat	146
§2. Participarea avocatului în procesul penal	149
§3. Asistența juridică	151
3.1. Asistența juridică a suspectului sau inculpatului în procesul penal	152
3.2. Drepturile avocatului suspectului sau inculpatului	153
3.3. Asistența juridică a persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente în procesul penal	154
3.4. Drepturile avocatului persoanei vătămate, al părții civile și al părții responsabile civilmente în procesul penal	155
§4. Reprezentarea	156
§5. Consultarea dosarului	157
§6. Îndatoririle avocaților	158

CAPITOLUL AL V-LEA. COMPETENȚA ÎN MATERIE PENALĂ

A ORGANELOR JUDICIARE	160
<i>Secțiunea 1. Noțiune și forme</i>	160
§1. Noțiune	160

§2. Formele competenței în materie penală _____	160
2.1. Formele fundamentale de competență _____	161
2.1.1. Competența funcțională (<i>ratione officii</i>) _____	161
2.1.2. Competența materială (<i>ratione materiae</i>) _____	161
2.1.3. Competența teritorială (<i>ratione loci</i>) _____	162
2.2. Formele subsidiare ale competenței _____	163
2.2.1. Competența personală (<i>ratione personae</i>) _____	163
2.2.2. Competența specială _____	165
Secțiunea a 2-a. Competența instanțelor judecătorești _____	166
§1. Considerații generale _____	166
§2. Competența judecătoriei _____	166
§3. Competența tribunalului _____	166
§4. Competența tribunalelor specializate _____	168
§5. Competența tribunalului militar _____	169
§6. Competența curții de apel _____	169
§7. Competența Curții Militare de Apel _____	171
§8. Competența Înaltei Curți de Casație și Justiție _____	172
§9. Competența judecătorului de drepturi și libertăți și a judecătorului de cameră preliminară _____	174
9.1. Competența judecătorului de drepturi și libertăți _____	174
9.2. Competența judecătorului de cameră preliminară _____	175
Secțiunea a 3-a. Competența organelor de urmărire penală _____	175
§1. Competența procurorului _____	175
§2. Competența organelor de cercetare penală ale poliției judiciare _____	176
§3. Competența organelor de cercetare penală speciale _____	177
§4. Competența unor organe care nu fac parte din sistemul organelor judiciare _____	178
4.1. Competența organelor de constatare potrivit art. 61 CPP _____	178
4.2. Competența comandanților de nave și aeronave potrivit art. 62 CPP _____	179
Secțiunea a 4-a. Probleme legate de competența în materie penală _____	180
§1. Prorogarea de competență _____	180
1.1. Considerații generale _____	180
1.2. Reunirea cauzelor _____	181
1.2.1. Considerații generale _____	181
1.2.2. Reunirea obligatorie a cauzelor _____	181
1.2.3. Reunirea facultativă a cauzelor _____	182
1.2.4. Procedura de reunire a cauzelor _____	182
1.3. Disjungerea _____	183
1.4. Alte situații privind prorogarea competenței _____	184
1.4.1. Competența în caz de schimbare a încadrării juridice _____	184
1.4.2. Competența în caz de schimbare a calificării faptei _____	184
1.4.3. Chestiunile prelabile _____	184
§2. Rezolvarea unor incidente de competență _____	186
2.1. Considerații generale privind incidentele de competență _____	186
2.2. Declinarea de competență _____	187
2.3. Conflictul de competență _____	188

2.4. Excepțiile de necompetență _____	189
§3. Incompatibilitatea, abținerea și recuzarea _____	189
3.1. Incompatibilitatea. Noțiune _____	190
3.2. Incompatibilitatea judecătorului _____	190
3.3. Incompatibilitatea procurorului _____	191
3.4. Incompatibilitatea organelor de cercetare penală _____	192
3.5. Incompatibilitatea magistratului-asistent și a grefierului _____	193
3.6. Incompatibilitatea expertului și a specialistului care efectuează o constatare _____	193
3.7. Remediile procesuale ale incompatibilității _____	194
3.7.1. Abținerea _____	194
3.7.2. Recuzarea _____	195
3.7.3. Procedura de soluționare a cererii de abținere sau de recuzare a judecătorului _____	195
3.7.4. Procedura de soluționare a cererii de abținere sau de recuzare a magistratului-asistent _____	196
3.7.5. Procedura de soluționare a cererii de abținere sau de recuzare a grefierului _____	197
3.7.6. Procedura de soluționare a abținerii sau recuzării procurorului _____	197
3.7.7. Procedura de soluționare a abținerii sau recuzării organului de cercetare penală _____	198
3.7.8. Procedura de soluționare a abținerii sau recuzării expertului ori a specialistului care efectuează o constatare _____	198
§4. Strămutarea cauzelor penale _____	199
4.1. Noțiunea și temeiul strămutării _____	199
4.2. Procedura strămutării _____	200
§5. Desemnarea altei instanțe pentru judecarea cauzei _____	202

CAPITOLUL AL VI-LEA. PROBELE, MIJLOACELE DE PROBĂ ȘI PROCEDEELE PROBATORII ÎN PROCESUL PENAL _____	203
<i>Secțiunea 1. Probele _____</i>	<i>203</i>
§1. Noțiunea și importanța probelor în procesul penal _____	203
1.1. Noțiune _____	203
1.2. Importanța probelor în procesul penal _____	203
§2. Clasificarea probelor _____	204
§3. Obiectul probațiunii _____	205
3.1. Noțiunea de obiect al probațiunii _____	205
3.2. Fapte și împrejurări care formează obiectul probațiunii _____	206
3.3. Fapte auxiliare, fapte similare și fapte negative _____	206
3.4. Fapte și împrejurări ce nu pot forma obiect al probațiunii _____	207
3.5. Fapte și împrejurări ce nu trebuie dovedite _____	207
§4. Cerințele probelor _____	208
§5. Sarcina probațiunii _____	210
§6. Administrarea probelor _____	212
6.1. Principiul loialității administrării probelor _____	212
6.2. Excluderea probelor _____	214

6.3. Aprecierea probelor _____	215
<i>Secțiunea a 2-a. Mijloacele de probă și procedeele probatorii</i> _____	216
§1. Noțiuni _____	216
§2. Libertatea mijloacelor de probă și importanța acestora _____	218
<i>Secțiunea a 3-a. Audierea persoanelor</i> _____	218
§1. Reguli generale în materia audierii persoanelor _____	218
1.1. Persoanele audiate _____	218
1.2. Folosirea interpreților _____	220
1.3. Reguli speciale privind ascultarea _____	221
§2. Declarațiile părților și ale subiecților procesuali principali _____	221
2.1. Declarațiile suspectului sau ale inculpatului _____	221
2.1.1. Noțiunea și importanța declarațiilor suspectului sau ale inculpatului _____	221
2.1.2. Procedura de obținere a declarațiilor suspectului sau inculpatului _____	224
2.1.2.1. <i>Cunoașterea datelor suspectului sau inculpatului</i> _____	225
2.1.2.2. <i>Comunicarea de către organele judiciare a drepturilor și a obligațiilor suspectului sau inculpatului</i> _____	226
2.1.2.3. <i>Procedura de ascultare propriu-zisă a suspectului sau inculpatului</i> _____	228
2.1.3. Consemnarea declarațiilor _____	229
2.1.4. Valoarea probatorie a declarațiilor suspectului sau inculpatului _____	230
2.2. Declarațiile persoanei vătămate, ale părții civile și ale părții responsabile civilmente _____	231
2.2.1. Noțiunea și importanța declarațiilor persoanei vătămate, ale părții civile și ale părții responsabile civilmente _____	231
2.2.2. Procedura de obținere a declarațiilor persoanei vătămate, părții civile și părții responsabile civilmente _____	232
2.2.2.1. <i>Cunoașterea datelor persoanei vătămate, părții civile și părții responsabile civilmente</i> _____	232
2.2.2.2. <i>Comunicarea de către organele judiciare a drepturilor și a obligațiilor persoanei vătămate, părții civile și părții responsabile civilmente</i> _____	233
2.2.2.3. <i>Procedura de ascultare propriu-zisă a persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente</i> _____	236
2.2.3. Cazuri speciale de obținere a declarațiilor persoanei vătămate, părții civile și părții responsabile civilmente _____	236
2.2.4. Protecția persoanei vătămate și a părții civile _____	237
2.2.5. Valoarea probatorie a declarațiilor persoanei vătămate, părții civile și părții responsabile civilmente _____	238
§3. Declarațiile martorului _____	238
3.1. Noțiune și importanță _____	238
3.2. Capacitatea de a fi martor _____	239
3.2.1. Persoane care nu pot fi ascultate ca martor _____	240
3.2.2. Persoane care au dreptul de a refuza să dea declarații în calitate de martor _____	242

3.3. Drepturile și obligațiile martorului _____	243
3.3.1. Drepturile martorului _____	243
3.3.2. Obligațiile martorului _____	244
3.4. Procedura de audiere a martorului _____	245
3.4.1. Cunoașterea datelor personale ale martorului _____	245
3.4.2. Depunerea jurământului sau a declarației solemne _____	246
3.4.3. Comunicarea drepturilor și a obligațiilor _____	246
3.4.4. Procedura de ascultare propriu-zisă a martorului _____	246
3.5. Consemnarea declarațiilor martorului _____	247
3.6. Reguli speciale de audiere a martorilor minori _____	248
3.7. Protecția martorilor _____	249
3.7.1. Noțiunea și importanța protecției martorilor _____	249
3.7.2. Protecția martorului amenințat _____	250
3.7.3. Protecția martorului vulnerabil _____	251
3.7.4. Procedura dispunerii măsurilor de protecție în cazul martorilor amenințați și a martorilor vulnerabili _____	252
3.7.5. Audierea martorului protejat _____	254
3.8. Valoarea probatorie a declarațiilor martorilor _____	254
§4. Confruntarea _____	255
<i>Secțiunea a 4-a. Identificarea persoanelor și a obiectelor</i> _____	256
§1. Noțiune și importanță _____	256
§2. Etapele procedurii identificării persoanelor și a obiectelor _____	256
<i>Secțiunea a 5-a. Metode speciale de supraveghere sau cercetare</i> _____	258
§1. Noțiuni introductive _____	258
§2. Supravegherea tehnică _____	260
2.1. Considerații generale _____	260
2.2. Procedura de dispunere a supravegherii tehnice _____	260
2.2.1. Organul judiciar competent _____	260
2.2.2. Condițiile privind dispunerea supravegherii tehnice _____	261
2.2.3. Înregistrările obținute din activități specifice culegerii de informații _____	263
2.2.4. Procedura plângerii împotriva unei activități specifice culegerii de informații _____	264
2.3. Mandatul de supraveghere tehnică _____	265
2.3.1. Procedura de emitere _____	265
2.3.2. Punerea în executare _____	266
2.4. Autorizarea unor măsuri de supraveghere tehnică _____	267
2.5. Procedura prelungirii măsurii supravegherii tehnice _____	268
2.6. Consemnarea activităților de supraveghere tehnică _____	269
2.7. Informarea persoanei supravegheate _____	270
2.8. Plângerea împotriva măsurilor de supraveghere tehnică _____	271
2.9. Conservarea materialelor rezultate din supravegherea tehnică _____	272
§3. Obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane _____	272
3.1. Considerații generale _____	272
3.2. Organul judiciar competent. Condiții _____	273
3.3. Procedura obținerii datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane _____	273

3.4. Procedura de autorizare de către procuror a obținerii de date privind tranzacțiile financiare ale unei persoane _____	275
§4. Reținerea, predarea și percheziționarea trimiterilor poștale _____	275
4.1. Considerații generale _____	275
4.2. Organul judiciar competent _____	276
4.3. Procedura reținerii, predării și percheziționării trimiterilor poștale _____	277
§5. Utilizarea investigatorilor sub acoperire sau cu identitate reală și a colaboratorilor _____	277
5.1. Noțiuni _____	277
5.2. Organul judiciar competent. Categoriile de persoane care pot fi utilizate _____	278
5.3. Condițiile privind autorizarea folosirii investigatorilor sub acoperire sau cu identitate reală și a colaboratorilor _____	279
5.4. Procedura privind autorizarea folosirii investigatorilor sub acoperire sau cu identitate reală și a colaboratorilor _____	280
5.5. Protecția investigatorului sub acoperire și a colaboratorilor _____	282
§6. Participarea autorizată la anumite activități _____	283
6.1. Noțiuni _____	283
6.2. Organul judiciar competent. Categoriile de persoane care pot participa autorizat la anumite activități _____	283
6.3. Condițiile privind participarea autorizată la anumite activități _____	283
6.4. Procedura privind participarea autorizată la anumite activități _____	284
§7. Livrarea supravegheată _____	286
7.1. Noțiuni _____	286
7.2. Organul judiciar competent. Categoriile de persoane care pot participa la livrările supravegheate _____	287
7.3. Cazuri în care se poate dispune măsura livrării supravegheate _____	287
7.4. Procedura privind livrarea supravegheată _____	288
§8. Obținerea datelor de trafic și de localizare prelucrate de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice ori furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului _____	288
8.1. Noțiuni _____	288
8.2. Organul judiciar competent. Categoriile de persoane care pot furniza date _____	289
8.3. Condițiile și procedura privind autorizarea obținerii datelor de trafic și de localizare prelucrate de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice ori furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului _____	289
§9. Obținerea de date privind situația financiară a unei persoane _____	290
9.1. Noțiuni _____	290
9.2. Organul judiciar competent. Categoriile de instituții care pot furniza date privind situația financiară a unei persoane _____	290
9.3. Condiții privind obținerea de date privind situația financiară a unei persoane _____	291
9.4. Procedura privind autorizarea obținerii de date privind situația financiară a unei persoane _____	291

§10. Conservarea datelor informatice _____	291
10.1. Noțiuni _____	291
10.2. Organul judiciar competent. Categoriile de persoane care pot furniza date _____	292
10.3. Cazuri și condiții privind dispunerea conservării datelor informatice _____	292
10.4. Procedura dispunerii conservării datelor informatice _____	292
<i>Secțiunea a 6-a. Înscrierile și mijloacele materiale de probă</i> _____	293
§1. Înscrierile ca mijloace de probă _____	293
1.1. Noțiuni _____	293
1.2. Clasificare _____	294
1.3. Procesele-verbale _____	294
1.4. Valoarea probatorie a înscrierilor ca mijloace de probă _____	296
§2. Mijloacele materiale de probă _____	296
2.1. Noțiuni _____	296
2.2. Criterii de clasificare a mijloacelor materiale de probă _____	297
2.3. Valoarea probatorie a mijloacelor materiale de probă _____	297
<i>Secțiunea a 7-a. Procedee de descoperire și de ridicare a înscrierilor și a mijloacelor materiale de probă</i> _____	298
§1. Considerații generale _____	298
§2. Percheziția _____	298
2.1. Noțiune și clasificare _____	298
2.2. Percheziția domiciliară _____	299
2.2.1. Noțiune _____	299
2.2.2. Emiterea mandatului de percheziție domiciliară _____	299
2.2.3. Efectuarea percheziției domiciliare _____	302
2.2.4. Identificarea și păstrarea obiectelor _____	303
2.2.5. Procesul-verbal de percheziție _____	305
2.2.6. Perchezițiile efectuate la o autoritate publică, la o instituție publică sau la alte persoane juridice de drept public _____	305
2.3. Percheziția corporală _____	306
2.3.1. Noțiune _____	306
2.3.2. Procedura de efectuare a percheziției corporale _____	306
2.4. Percheziția unui vehicul _____	307
2.4.1. Noțiune _____	307
2.4.2. Procedura de efectuare a percheziției unui vehicul _____	308
2.5. Percheziția informatică _____	309
2.5.1. Noțiune _____	309
2.5.2. Procedura percheziției informatice _____	310
§3. Ridicarea de obiecte și înscrieri _____	313
3.1. Noțiune _____	313
3.2. Procedura de predare a obiectelor, înscrierilor sau a datelor informatice _____	313
3.3. Ridicarea silită de obiecte și înscrieri _____	314
3.3.1. Noțiune _____	314
3.3.2. Procedura ridicării silite de obiecte și înscrieri _____	314
§4. Cercetarea la fața locului _____	314
4.1. Noțiune _____	314

4.2. Efectuarea cercetării la fața locului _____	315
§5. Reconstituirea _____	316
5.1. Noțiuni _____	316
5.2. Efectuarea reconstituirii _____	317
<i>Secțiunea a 8-a. Expertiza și constatarea</i> _____	318
§1. Constatarea _____	318
1.1. Noțiuni _____	318
1.2. Efectuarea constatărilor _____	318
§2. Expertizele _____	319
2.1. Noțiuni _____	319
2.2. Expertul _____	320
2.3. Disponerea și efectuarea expertizei _____	322
2.4. Clasificarea tipurilor de expertiză _____	324
2.5. Tipuri de expertize reglementate _____	325
2.5.1. Expertiza medico-legală psihiatrică _____	325
2.5.2. Expertiza toxicologică _____	329
2.5.3. Expertiza genetică judiciară _____	329
2.5.4. Alte procedee probatorii medicale sau medico-legale _____	330
2.5.4.1. <i>Autopsia medico-legală</i> _____	330
2.5.4.2. <i>Exhumarea</i> _____	330
2.5.4.3. <i>Autopsia medico-legală a fetusului sau a nou-născutului</i> _____	331
2.5.4.4. <i>Examinarea medico-legală a persoanei</i> _____	331
2.5.4.5. <i>Examinarea fizică</i> _____	331
2.5.5. Situații speciale necesare lămuririi unor aspecte de specialitate _____	332
2.5.5.1. <i>Lămuriri de la institutul de emisiune</i> _____	332
2.5.5.2. <i>Prezentarea scriptelor de comparație</i> _____	333
<i>Secțiunea a 9-a. Fotografiera și luarea amprentelor suspectului, inculpatului sau altor persoane</i> _____	333
<i>Secțiunea a 10-a. Alte instituții legate de administrarea probelor în procesul penal</i> _____	334
§1. Comisia rogatorie _____	334
1.1. Noțiuni _____	334
1.2. Condițiile în care se dispune comisia rogatorie _____	335
1.3. Obiectul comisiei rogatorii _____	335
1.4. Procedura de efectuare a comisiei rogatorii _____	335
§2. Delegarea _____	336
CAPITOLUL AL VII-LEA. MĂSURILE PROCESUALE _____	337
<i>Secțiunea 1. Aspecte generale privind măsurile procesuale</i> _____	337
§1. Noțiuni _____	337
§2. Criterii de clasificare _____	338
<i>Secțiunea a 2-a. Măsurile preventive</i> _____	339
§1. Noțiuni _____	339
§2. Natură juridică _____	340
§3. Scopul măsurilor preventive _____	340

---

§4. Categoriile de măsuri preventive _____	341
§5. Luarea, înlocuirea, revocarea și încetarea de drept a măsurilor preventive _____	341
5.1. Luarea măsurilor preventive _____	341
5.1.1. Condițiile generale privind dispunerea măsurilor preventive _____	342
5.1.2. Competența dispunerii măsurilor preventive _____	343
5.1.2.1. <i>Reținerea</i> _____	343
5.1.2.2. <i>Controlul judiciar și controlul judiciar pe cauțiune</i> _____	343
5.1.2.3. <i>Arestul la domiciliu și arestarea preventivă</i> _____	343
5.1.3. Actele prin care se dispune asupra măsurilor preventive _____	344
5.1.4. Caracterul ședinței de judecată _____	344
5.2. Încetarea de drept, revocarea și înlocuirea măsurilor preventive _____	345
5.2.1. Încetarea de drept a măsurilor preventive _____	345
5.2.1.1. <i>Considerații generale</i> _____	345
5.2.1.2. <i>Cazurile generale de încetare de drept a măsurilor preventive</i> _____	345
5.2.1.3. <i>Cazurile speciale de încetare de drept a măsurilor preventive</i> _____	347
5.2.1.4. <i>Procedura constatării intervenirii încetării de drept a măsurilor preventive</i> _____	347
5.2.2. Revocarea măsurilor preventive _____	348
5.2.2.1. <i>Considerații generale</i> _____	348
5.2.2.2. <i>Situații în care se dispune revocarea măsurilor preventive</i> _____	348
5.2.2.3. <i>Competența și procedura de revocare a măsurilor preventive</i> _____	349
5.2.3. Înlocuirea măsurilor preventive _____	350
5.2.3.1. <i>Situații în care se dispune înlocuirea măsurilor preventive</i> _____	350
5.2.3.2. <i>Competența și procedura înlocuirii măsurilor preventive</i> _____	351
5.3. Căile de atac împotriva actelor prin care se dispune asupra luării, revocării sau încetării de drept a măsurilor preventive _____	352
5.3.1. <i>Considerații generale</i> _____	352
5.3.2. <i>Plângerea împotriva ordonanței organului de cercetare penală sau a procurorului privind măsura reținerii</i> _____	353
5.3.3. <i>Plângerea împotriva ordonanței procurorului privind măsura controlului judiciar sau a controlului judiciar pe cauțiune</i> _____	354
5.3.4. <i>Contestația împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în cursul urmăririi penale</i> _____	354
5.3.5. <i>Contestația împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în procedura de cameră preliminară</i> _____	355
5.3.6. <i>Contestația împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în cursul judecății</i> _____	356

5.4. Verificarea măsurilor preventive _____	356
5.4.1. Verificarea măsurilor preventive în procedura de cameră preliminară _____	356
5.4.2. Verificarea măsurilor preventive în cursul judecății _____	358
§6. Măsurile preventive în special _____	359
6.1. Reținerea _____	359
6.1.1. Noțiune _____	359
6.1.2. Condițiile privind dispunerea reținerii _____	360
6.1.3. Durata pentru care poate fi dispusă măsura reținerii. Competență și procedură _____	360
6.1.4. Încunoaștințarea despre reținere _____	362
6.2. Controlul judiciar _____	363
6.2.1. Noțiune _____	363
6.2.2. Competență _____	363
6.2.3. Condiții necesare dispunerii măsurii controlului judiciar _____	364
6.2.4. Luarea măsurii controlului judiciar de către procuror _____	364
6.2.5. Prelungirea măsurii controlului judiciar de către procuror _____	365
6.2.6. Calea de atac împotriva măsurii controlului judiciar dispuse sau prelungite de procuror _____	366
6.2.7. Luarea și menținerea măsurii controlului judiciar în procedura de cameră preliminară, respectiv în faza de judecată _____	366
6.2.8. Conținutul controlului judiciar _____	367
6.2.9. Durata măsurii controlului judiciar _____	370
6.3. Controlul judiciar pe cauțiune _____	371
6.3.1. Noțiune și competență _____	371
6.3.2. Condiții necesare dispunerii măsurii controlului judiciar pe cauțiune. Procedură _____	371
6.3.3. Cauțiunea – stabilire și consemnare _____	372
6.4. Arestul la domiciliu _____	374
6.4.1. Noțiune și competență _____	374
6.4.2. Condiții privind dispunerea măsurii arestului la domiciliu _____	375
6.4.3. Procedura dispunerii măsurii arestului la domiciliu _____	377
6.4.4. Durata arestului la domiciliu. Prelungirea sau menținerea măsurii _____	379
6.4.5. Conținutul măsurii arestului la domiciliu _____	380
6.5. Arestarea preventivă _____	382
6.5.1. Noțiune și competență _____	382
6.5.2. Condițiile de aplicare a măsurii arestării preventive _____	382
6.5.3. Procedura dispunerii măsurii arestării preventive _____	384
6.5.3.1. Luarea măsurii arestării preventive în cursul urmăririi penale _____	384
6.5.3.2. Prelungirea arestării preventive în cursul urmăririi penale _____	389
6.5.3.3. Luarea măsurii arestării preventive în cursul procedurii de cameră preliminară și în cursul judecății _____	391
6.5.4. Tratamentul medical sub pază permanentă _____	392
§7. Măsurile preventive aplicabile minorilor infractori _____	392

<i>Secțiunea a 3-a. Alte măsuri procesuale</i>	394
§1. Măsurile de siguranță	394
1.1. Considerații generale	394
1.2. Aplicarea provizorie a măsurilor de siguranță cu caracter medical	396
1.2.1. Obligarea provizorie la tratament medical	396
1.2.1.1. <i>Noțiune. Condiții și competență</i>	396
1.2.1.2. <i>Procedura de aplicare, de ridicare și de înlocuire a măsurii obligării provizorii la tratament medical</i>	397
1.2.2. Internarea medicală provizorie	399
1.2.2.1. <i>Noțiune. Condiții și competență</i>	399
1.2.2.2. <i>Procedura de aplicare, de înlocuire și de ridicare a măsurii internării medicale provizorii</i>	400
1.3. Interzicerea accesului la competițiile sportive	402
1.3.1. Precizări prealabile	402
1.3.2. Procedura dispunerii măsurii de siguranță a interzicerii accesului la competițiile sportive	404
§2. Măsurile asigurătorii	405
2.1. Noțiune	405
2.2. Măsurile asigurătorii privite în general	405
2.2.1. Considerații generale	405
2.2.2. Categoriile de bunuri asupra cărora se pot dispune măsuri asigurătorii	406
2.2.3. Categoriile de bunuri asupra cărora nu se pot dispune măsuri asigurătorii	408
2.2.4. Procedura de dispunere a măsurilor asigurătorii în general	408
2.2.5. Contestarea măsurilor asigurătorii	409
2.2.6. Verificarea măsurilor asigurătorii	411
2.3. Măsurile asigurătorii privite în special	412
2.3.1. Sechestrul penal propriu-zis	412
2.3.1.1. <i>Procedură</i>	412
2.3.1.2. <i>Valorificarea bunurilor sechestrate</i>	414
2.3.2. Poprirea	417
2.3.3. Notarea sau înscrierea ipotecară	417
§3. Măsurile de reparație în natură	418
3.1. Restituirea lucrurilor	418
3.2. Restabilirea situației anterioare săvârșirii infracțiunii	419

CAPITOLUL AL VIII-LEA. ACTE PROCESUALE

ȘI ACTE PROCEDURALE COMUNE	420
<i>Secțiunea 1. Noțiune și clasificare</i>	420
§1. Noțiune	420
§2. Clasificarea actelor procesuale și a actelor procedurale	421
§3. Modificarea actelor procedurale, îndreptarea erorilor materiale și înlăturarea unor omisiuni vădite	421
3.1. Modificarea actelor procedurale	421

3.2. Îndreptarea erorilor materiale	422
3.3. Înlăturarea unor omisiuni vădite	423
<i>Secțiunea a 2-a. Acte procedurale comune</i>	423
§1. Citarea	423
1.1. Noțiuni	423
1.2. Modul de citare	424
1.3. Conținutul citației	425
1.4. Locul de citare	426
1.5. Citarea persoanelor aflate în străinătate	427
1.6. Înmânarea citației	428
1.6.1. Procedura de înmânare a citației persoanei care urmează a se prezenta în fața organelor judiciare	428
1.6.2. Procedura de înmânare a citației altor persoane	429
1.7. Dovada de primire și procesul-verbal de predare a citației	430
1.8. Incidente privind citarea	430
§2. Comunicarea altor acte procedurale	431
§3. Mandatul de aducere	432
3.1. Noțiuni	432
3.2. Condiții de emiteră	432
3.3. Competența și procedura emiterii mandatului de aducere	432
3.4. Executarea mandatului de aducere	434
§4. Accesul la bazele electronice de date	435
<i>Secțiunea a 3-a. Instituții aflate în legătură cu actele procesuale și actele procedurale</i>	435
§1. Considerații generale	435
§2. Termenele în procesul penal	436
2.1. Noțiuni	436
2.2. Clasificarea termenelor	437
2.3. Modul de calcul al termenelor	439
2.4. Acte considerate ca făcute în termen	441
§3. Sancțiunile procedurale penale	442
3.1. Noțiuni	442
3.2. Inexistența	443
3.3. Inadmisibilitatea	443
3.4. Decăderea	444
3.5. Nulitățile	444
3.5.1. Noțiuni	444
3.5.2. Criterii de clasificare	445
3.5.3. Nulitățile absolute	446
3.5.4. Nulitățile relative	450
3.5.5. Efectele nulităților	451
3.6. Excluderea probelor	451
<i>Secțiunea a 4-a. Cheltuielile judiciare și amenda judiciară</i>	452
§1. Cheltuielile judiciare	452
1.1. Noțiuni	452
1.2. Clasificarea cheltuielilor judiciare	452
1.3. Sumele convenite martorului, expertului și interpretului	453
1.4. Suportarea cheltuielilor de procedură	453

1.5. Suportarea cheltuielilor de judecată _____	456
1.6. Executarea cheltuielilor judiciare _____	456
§2. Amenda judiciară _____	457
2.1. Noțiune _____	457
2.2. Cadru abaterilor judiciare _____	457
2.3. Aplicarea amenzii judiciare _____	459
PARTEA A II-A. PARTEA SPECIALĂ _____	461
CAPITOLUL I. URMĂRIREA PENALĂ _____	461
<i>Secțiunea 1. Considerații generale privind urmărirea penală _____</i>	<i>461</i>
§1. Conceptul de urmărire penală _____	461
§2. Obiectul urmăririi penale _____	461
§3. Limitele urmăririi penale _____	463
§4. Trăsăturile caracteristice urmăririi penale _____	464
4.1. Noțiune _____	464
4.2. Lipsa de publicitate a urmăririi penale _____	465
4.3. Lipsa caracterului contradictoriu al urmăririi penale _____	466
4.4. Caracterul preponderent al formei scrise _____	467
4.5. Subordonarea ierarhică în efectuarea actelor de urmărire penală _____	467
§5. Dispoziții generale privind urmărirea penală _____	468
<i>Secțiunea a 2-a. Competența organelor de urmărire penală _____</i>	<i>471</i>
§1. Competența procurorului _____	471
1.1. Competența procurorului în efectuarea urmăririi penale _____	471
1.2. Supravegherea exercitată de procuror în activitatea de urmărire penală _____	472
1.2.1. Obiectul supravegherii urmăririi penale _____	472
1.2.2. Competența de exercitare a supravegherii urmăririi penale _____	472
1.2.3. Modalități de exercitare a supravegherii urmăririi penale _____	472
§2. Competența organelor de cercetare penală ale poliției judiciare _____	474
§3. Competența organelor de cercetare penală speciale _____	474
§4. Alte dispoziții privind competența organelor de urmărire penală _____	475
4.1. Verificarea competenței _____	475
4.2. Extinderea competenței teritoriale _____	475
4.3. Cazurile urgente _____	476
§5. Competența unor organe care nu fac parte din sistemul organelor judiciare _____	476
5.1. Competența unor organe de constatare _____	476
5.2. Competența comandanților de nave și aeronave _____	477
<i>Secțiunea a 3-a. Sesizarea organelor de urmărire penală _____</i>	<i>478</i>
§1. Aspecte preliminare _____	478
§2. Modurile generale de sesizare a organelor de urmărire penală _____	479
2.1. Plângerea _____	479
2.2. Denunțul _____	482
2.3. Sesizările făcute de persoane cu funcții de conducere și de alte persoane _____	484

2.4. Sesizarea din oficiu _____	484
2.4.1. Cazuri _____	484
2.4.2. Sesizarea din oficiu în cazul constatării infracțiunii flagrante _____	485
2.5. Examinarea sesizării _____	487
§3. Modurile speciale de sesizare a organelor de urmărire penală _____	487
3.1. Plângerea prealabilă _____	487
3.1.1. Noțiune _____	487
3.1.2. Titularii plângerii prelabile _____	489
3.1.3. Termenul de introducere a plângerii prelabile _____	490
3.1.4. Conținutul plângerii prelabile _____	492
3.1.5. Organele competente să primească plângerea prealabilă _____	492
3.1.6. Procedura plângerii prelabile în cazul infracțiunilor flagrante _____	493
3.2. Alte moduri speciale de sesizare _____	493
<i>Secțiunea a 4-a. Desfășurarea urmăririi penale</i> _____	494
§1. Începerea urmăririi penale _____	494
1.1. Considerații generale _____	494
1.2. Condiții _____	495
1.3. Organul competent să dispună începerea urmăririi penale _____	495
1.4. Cazul persoanelor pentru care urmărirea penală este condiționată de obținerea unei autorizații prelabile sau de îndeplinirea unei alte condiții prelabile _____	496
1.5. Începerea urmăririi penale în cazul infracțiunilor de audiență _____	497
1.6. Începerea urmăririi penale în cazul infracțiunilor flagrante _____	497
§2. Efectuarea urmăririi penale _____	497
§3. Procedura audierii anticipate _____	499
§4. Punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale _____	499
§5. Extinderea obiectului urmăririi penale și schimbarea încadrării juridice a faptei _____	502
§6. Suspendarea urmăririi penale _____	503
6.1. Cazuri _____	503
6.2. Competența de a dispune suspendarea urmăririi penale _____	506
6.3. Obligațiile organelor de urmărire penală după dispunerea suspendării _____	506
§7. Terminarea urmăririi penale _____	506
§8. Rezolvarea cauzelor penale _____	508
8.1. Clasarea _____	509
8.1.1. Noțiune _____	509
8.1.2. Procedura dispunerii soluției clasării _____	511
8.2. Renunțarea la urmărirea penală _____	512
8.2.1. Condiții _____	512
8.2.2. Procedura dispunerii soluției de renunțare la urmărirea penală _____	513
8.2.3. Verificarea ordonanței de renunțare la urmărirea penală _____	514
8.2.4. Procedura de confirmare a ordonanței de renunțare la urmărirea penală _____	515

8.3. Continuarea urmăririi penale la cererea suspectului sau inculpatului _____	515
§9. Trimiterea în judecată _____	516
9.1. Rechizitoriul _____	516
9.2. Verificarea legalității și temeiniciei rechizitoriului _____	517
<i>Secțiunea a 5-a. Reluarea urmăririi penale</i> _____	520
§1. Considerații generale _____	520
§2. Reluarea urmăririi penale după suspendare _____	521
§3. Reluarea urmăririi penale în caz de restituire _____	523
§4. Reluarea în caz de redeschidere a urmăririi penale _____	524
<i>Secțiunea a 6-a. Plângerea împotriva soluțiilor, măsurilor și actelor de urmărire penală</i> _____	526
§1. Considerații generale _____	526
§2. Plângerea împotriva măsurilor dispuse și a actelor efectuate de organul de cercetare penală _____	528
§3. Plângerea împotriva măsurilor dispuse, a actelor efectuate și a soluțiilor dispuse de către procuror _____	528
3.1. Plângerea împotriva măsurilor și a actelor procurorului _____	528
3.2. Plângerea împotriva soluțiilor procurorului de neurmărire sau netrimiteră în judecată _____	529
§4. Soluționarea plângerii de către judecătorul de cameră preliminară _____	532
CAPITOLUL AL II-LEA. CAMERA PRELIMINARĂ _____	535
<i>Secțiunea 1. Considerații introductive</i> _____	535
§1. Noțiuni generale privind instituția camerei preliminare _____	535
§2. Istoricul apariției instituției „camerei preliminare” în cuprinsul Codului de procedură penală _____	536
<i>Secțiunea a 2-a. Procedura de judecată în camera preliminară</i> _____	537
CAPITOLUL AL III-LEA. JUDECATA – DISPOZIȚII GENERALE _____	541
<i>Secțiunea 1. Noțiune, obiect și limite</i> _____	541
§1. Noțiune _____	541
§2. Importanța judecății și modificările aduse prin actualele dispoziții care o reglementează _____	541
§3. Obiectul judecății _____	542
§4. Limitele fazei de judecată _____	543
<i>Secțiunea a 2-a. Principiile specifice judecății</i> _____	544
§1. Publicitatea _____	544
§2. Nemijlocirea _____	548
§3. Contradictorialitatea _____	549
§4. Oralitatea _____	550
<i>Secțiunea a 3-a. Locul unde se desfășoară judecata</i> _____	551
<i>Secțiunea a 4-a. Participanții la judecată</i> _____	552
§1. Considerații generale _____	552
§2. Instanța de judecată _____	552
2.1. Rolul instanței de judecată _____	552

2.2. Compunerea instanței de judecată	553
§3. Participarea procurorului la judecată	554
§4. Participarea inculpatului la judecată și drepturile acestuia	555
§5. Participarea la judecată a celorlalte părți, a persoanei vătămate și a altor subiecți procesuali	556
<i>Secțiunea a 5-a. Citarea la judecată. Asigurarea apărării</i>	556
§1. Reguli privind citarea	556
§2. Termenul în cunoștință	557
§3. Asigurarea apărării	557
<i>Secțiunea a 6-a. Atribuțiile președintelui completului de judecată</i>	559
§1. Considerații generale	559
§2. Strigarea cauzei și apelul celor citați	560
§3. Asigurarea ordinii și solemnității ședinței	560
§4. Constatarea infracțiunilor de audiență	560
§5. Pregătirea ședinței de judecată	561
<i>Secțiunea a 7-a. Suspendarea judecării</i>	561
§1. Cazurile de suspendare	561
§2. Procedura de suspendare a judecării	562
§3. Reluarea procesului după suspendarea judecării	562
<i>Secțiunea a 8-a. Notele privind desfășurarea ședinței de judecată</i>	563
<i>Secțiunea a 9-a. Aspecte generale privind hotărârile judecătorești</i>	563
§1. Conceptul de hotărâre judecătorească penală	563
§2. Felul hotărârilor judecătorești penale	563

CAPITOLUL AL IV-LEA. JUDECATĂ ÎN PRIMĂ INSTANȚĂ _____ **565**

<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i>	565
§1. Importanța judecării	565
§2. Scopul judecării în primă instanță	565
§3. Obiectul judecării în primă instanță	566
§4. Structura judecării în primă instanță	566
<i>Secțiunea a 2-a. Etapele procesuale ale judecării în primă instanță</i>	567
§1. Măsurile premergătoare ședinței de judecată	567
1.1. Repartizarea aleatorie	567
1.2. Fixarea termenului de judecată	567
1.3. Citarea părților și a persoanei vătămate	568
1.4. Întocmirea și afișarea listei cauzelor	568
1.5. Asigurarea apărării	568
§2. Ședința de judecată în primă instanță	569
2.1. Considerații generale	569
2.2. Începutul ședinței de judecată	569
2.2.1. Deschiderea ședinței de judecată	570
2.2.2. Strigarea cauzei și apelul celor citați	570
2.2.3. Verificări privind pe inculpat	570
2.2.4. Măsuri privind martorii, experții și interpreții	571
2.2.5. Citirea actului de sesizare a instanței	571
2.2.6. Aducerea la cunoștință a învinuirii, lămuriri și cereri	572

§3. Cercetarea judecătorească	573
3.1. Precizări preliminare	573
3.2. Procedura simplificată a cercetării judecătorești în cazul recunoașterii învinuirii	573
3.2.1. Considerații generale	573
3.2.2. Condiții necesare pentru aplicarea procedurii simplificate de judecată	574
3.2.3. Soluțiile instanței	576
3.3. Procedura obișnuită a cercetării judecătorești	578
3.3.1. Ordinea cercetării judecătorești	578
3.3.2. Audierea inculpatului	578
3.3.3. Audierea coinculpaților	579
3.3.4. Audierea persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente	579
3.3.5. Audierea martorului, a expertului și a interpretului	579
3.3.6. Consemnarea declarațiilor	581
3.3.7. Renunțarea la probe și imposibilitatea administrării probelor	581
3.3.8. Prezentarea mijloacelor materiale de probă	581
3.3.9. Amânarea pentru probe noi	582
3.3.10. Schimbarea încadrării juridice	582
3.3.11. Terminarea cercetării judecătorești	582
§4. Dezbaterile	583
4.1. Ordinea în care se dă cuvântul	583
4.2. Ultimul cuvânt al inculpatului	584
4.3. Concluziile scrise	584
§5. Deliberarea și rezolvarea cauzei în primă instanță	584
5.1. Soluționarea cauzei	584
5.2. Deliberarea și obiectul acesteia	585
5.3. Luarea hotărârii	585
5.4. Reluarea cercetării judecătorești sau a dezbaterilor și a procedurii de cameră preliminară	586
5.5. Rezolvarea acțiunii penale	586
5.5.1. Condamnarea	586
5.5.2. Renunțarea la aplicarea pedepsei	588
5.5.3. Amânarea aplicării pedepsei	589
5.5.4. Achitarea inculpatului	589
5.5.5. Încetarea procesului penal	590
5.6. Rezolvarea acțiunii civile	590
§6. Pronunțarea, redactarea și comunicarea hotărârii	591
6.1. Pronunțarea hotărârii	591
6.2. Cuprinsul hotărârii	592
6.2.1. Conținutul părții introductive	592
6.2.2. Conținutul expunerii	592
6.2.3. Conținutul dispozitivului	593
6.2.4. Dispoziții cu privire la măsurile preventive	595
6.3. Redactarea și semnarea hotărârii	596
6.4. Comunicarea hotărârii	597

CAPITOLUL AL V-LEA. JUDECATA ÎN CĂILE ORDINARE DE ATAC	598
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i>	598
§1. Noțiuni introductive	598
§2. Clasificarea căilor de atac	599
<i>Secțiunea a 2-a. Judecata în apel</i>	600
§1. Considerații generale privind apelul	600
1.1. Istoric	600
1.2. Noțiuni	600
1.3. Trăsături	601
§2. Hotărârile judecătorești supuse apelului	601
2.1. Sentințele	601
2.2. Încheierile	602
§3. Titularii apelului	603
§4. Termenul de declarare a apelului	605
§5. Repunerea în termen	606
§6. Cererea de apel	607
§7. Instanța la care se depune apelul	607
§8. Renunțarea la apel	608
§9. Retragerea apelului	608
§10. Efectele apelului	609
10.1. Considerații generale	609
10.2. Efectul suspensiv	609
10.3. Efectul devolutiv și limitele sale	610
10.4. <i>Non reformatio in peius</i>	611
10.5. Efectul extensiv	612
§11. Judecata în apel	612
11.1. Considerații generale	612
11.2. Instanța competentă	613
11.3. Prezența părților și a procurorului	613
11.4. Cercetarea judecătorească	614
11.5. Dezbaterile	614
11.6. Soluționarea cauzei și luarea hotărârii	614
11.7. Soluții	614
11.8. Chestiunile complementare	616
§12. Conținutul deciziei instanței de apel și comunicarea acesteia	616
§13. Rejudecarea cauzei	617
<i>Secțiunea a 3-a. Judecata în calea de atac a contestației</i>	617
§1. Dispoziții generale	617
§2. Competența de soluționare a contestației	618
§3. Obiectul contestației	618
§4. Titularii contestației	620
§5. Termenul în care poate fi exercitată contestația	620
§6. Declararea contestației	621
§7. Efectele declarării contestației	621
§8. Soluționarea contestației	622

CAPITOLUL AL VI-LEA. JUDECATA ÎN CĂILE

EXTRAORDINARE DE ATAC	623
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i>	623
§1. Natura juridică a căilor de atac extraordinare	623
§2. Comparație între căile de atac ordinare și cele extraordinare	623
<i>Secțiunea a 2-a. Contestația în anulare</i>	624
§1. Considerații preliminare	624
§2. Cazuri de contestație în anulare	625
2.1. Judecata în apel a avut loc fără citarea legală a unei părți sau partea, deși legal citată, a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanța despre această imposibilitate [art. 426 lit. a) CPP]	625
2.2. Inculpatul a fost condamnat, deși existau probe cu privire la o cauză de încetare a procesului penal [art. 426 lit. b) CPP]	626
2.3. Hotărârea din apel a fost pronunțată de alt complet decât cel care a luat parte la dezbaterile pe fond a procesului [art. 426 lit. c) CPP]	627
2.4. Instanța de apel nu a fost compusă potrivit legii ori a existat un caz de incompatibilitate [art. 426 lit. d) CPP]	628
2.5. Judecata în apel a avut loc fără participarea procurorului sau a inculpatului, când aceasta era obligatorie, potrivit legii [art. 426 lit. e) CPP]	628
2.6. Judecata în apel a avut loc în lipsa avocatului, când asistența juridică a inculpatului era obligatorie, potrivit legii [art. 426 lit. f) CPP]	629
2.7. Ședința de judecată în apel nu a fost publică, în afară de cazurile când legea prevede altfel [art. 426 lit. g) CPP]	629
2.8. Instanța de apel nu a procedat la audierea inculpatului prezent, dacă audierea era legal posibilă [art. 426 lit. h) CPP]	629
2.9. Împotriva unei persoane s-au pronunțat două hotărâri definitive pentru aceeași faptă [art. 426 lit. i) CPP]	630
§3. Declararea contestației în anulare	630
3.1. Persoanele care pot introduce contestația în anulare	630
3.2. Cererea de contestație în anulare	631
3.3. Termenul de introducere a contestației în anulare	631
§4. Procedura de judecare a contestației în anulare	631
4.1. Instanța competentă	631
4.2. Suspendarea executării	632
4.3. Admiterea în principiu, judecarea și soluționarea contestației în anulare	632
4.3.1. Admiterea în principiu	632
4.3.2. Procedura de judecată. Soluții	633
<i>Secțiunea a 3-a. Recursul în casație</i>	633
§1. Istoric	633
§2. Obiectul recursului în casație	634
§3. Declararea recursului în casație	635
3.1. Titularii cererii	635

3.2. Termenul de declarare a recursului în casație _____	635
§4. Cazurile în care se poate face recurs în casație _____	635
4.1. În cursul judecării nu au fost respectate dispozițiile privind competența după materie sau după calitatea persoanei, atunci când judecata a fost efectuată de o instanță inferioară celei legal competente [art. 438 alin. (1) pct. 1 CPP] _____	636
4.2. Inculpatul a fost condamnat pentru o faptă care nu este prevăzută de legea penală [art. 438 alin. (1) pct. 7 CPP] _____	636
4.3. În mod greșit s-a dispus încetarea procesului penal [art. 438 alin. (1) pct. 8 CPP] _____	637
4.4. Nu s-a constatat grațierea sau în mod greșit s-a constatat că pedeapsa aplicată inculpatului a fost grațiată [art. 438 alin. (1) pct. 11 CPP] _____	637
4.5. S-au aplicat pedepse în alte limite decât cele prevăzute de lege [art. 438 alin. (1) pct. 12 CPP] _____	638
§5. Declararea și retragerea recursului în casație _____	638
5.1. Condițiile de declarare a recursului în casație _____	638
5.2. Retragerea recursului în casație _____	639
§6. Suspendarea executării _____	639
§7. Efectele recursului în casație _____	640
7.1. Efectul devolutiv și limitele sale _____	640
7.2. Efectul extensiv și limitele sale _____	640
7.3. <i>Non reformatio in peius</i> _____	640
§8. Procedura de judecare a recursului în casație. Soluții _____	641
8.1. Noțiuni introductive _____	641
8.2. Procedura de comunicare _____	641
8.3. Restituirea pe cale administrativă a cererii _____	642
8.4. Admiterea în principiu _____	642
8.5. Procedura de judecare propriu-zisă a recursului în casație _____	643
8.6. Soluțiile instanței de recurs în casație _____	644
8.6.1. Respingerea recursului în casație _____	644
8.6.2. Admiterea recursului în casație _____	645
8.7. Decizia instanței de recurs în casație _____	646
§9. Rejudecarea cauzei după casarea hotărârii atacate _____	646
<i>Secțiunea a 4-a. Revizuirea</i> _____	647
§1. Considerații preliminare _____	647
§2. Hotărâri supuse revizuirii _____	648
§3. Cazuri de revizuire _____	649
3.1. S-au descoperit fapte sau împrejurări ce nu au fost cunoscute la soluționarea cauzei și care dovedesc netemeinicia hotărârii pronunțate în cauză [art. 453 alin. (1) lit. a) CPP] _____	649
3.2. Hotărârea a cărei revizuire se cere s-a întemeiat pe declarația unui martor, opinia unui expert sau pe situațiile învederate de un interpret, care a săvârșit infracțiunea de mărturie mincinoasă în cauza a cărei revizuire se cere, influențând astfel soluția pronunțată [art. 453 alin. (1) lit. b) CPP] _____	650

3.3. Un înscris care a servit ca temei al hotărârii a cărei revizuire se cere a fost declarat fals în cursul judecății sau după pronunțarea hotărârii, împrejurare care a influențat soluția pronunțată în cauză [art. 453 alin. (1) lit. c) CPP]	650
3.4. Un membru al completului de judecată, procurorul ori persoana care a efectuat acte de urmărire penală a comis o infracțiune în legătură cu cauza a cărei revizuire se cere, împrejurare care a influențat soluția pronunțată în cauză [art. 453 alin. (1) lit. d) CPP]	651
3.5. Două sau mai multe hotărâri judecătorești definitive nu se pot concilia [art. 453 alin. (1) lit. e) CPP]	652
3.6. Hotărârea s-a întemeiat pe o prevedere legală care, după ce hotărârea a devenit definitivă, a fost declarată neconstituțională ca urmare a admiterii unei excepții de neconstituționalitate ridicate în acea cauză, în situația în care consecințele încălcării dispoziției constituționale continuă să se producă și nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii pronunțate [art. 453 alin. (1) lit. f) CPP]	652
§4. Declararea revizuirii	653
4.1. Titularii cererii	653
4.2. Cererea de revizuire	653
4.3. Termenul de introducere a cererii de revizuire	654
§5. Procedura de judecare a revizuirii	655
5.1. Instanța competentă	655
5.2. Admiterea în principiu a cererii de revizuire	655
5.3. Măsurile care pot fi luate odată cu sau ulterior admiterii în principiu	656
5.4. Rejudecarea cauzei după admiterea în principiu	657
5.5. Căi de atac	657
§6. Revizuirea în cazul hotărârilor și avizelor Curții Europene a Drepturilor Omului	658
6.1. Reglementare	658
6.2. Titularii cererii	659
6.3. Termenul de introducere	659
6.4. Judecarea cererii de revizuire	659
<i>Secțiunea a 5-a. Redeschiderea procesului penal în cazul judecării în lipsă a persoanei condamnate</i>	660
§1. Considerații preliminare	660
1.1. Istoric	660
1.2. Noțiuni	661
§2. Condiții necesare redeschiderii procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate	661
§3. Declararea căii de atac a redeschiderii procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate	662
3.1. Titularii redeschiderii procesului penal	662
3.2. Termenul de introducere a cererii	663
3.3. Cererea de redeschidere a procesului penal	663

§4. Judecarea cererii de redeschidere a procesului penal _____	664
4.1. Instanța competentă _____	664
4.2. Procedura de judecare _____	664

CAPITOLUL AL VII-LEA. DISPOZIȚII PRIVIND ASIGURAREA UNEI PRACTICI JUDICIARE UNITARE _____ 666

<i>Secțiunea 1. Recursul în interesul legii _____</i>	666
§1. Considerații generale _____	666
1.1. Istoric _____	666
1.2. Noțiuni _____	666
§2. Titularii cererii de recurs în interesul legii _____	667
§3. Obiectul recursului în interesul legii _____	667
§4. Conținutul cererii de recurs în interesul legii și condiții de admisibilitate a acesteia _____	667
§5. Judecarea recursului în interesul legii _____	668
<i>Secțiunea a 2-a. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept _____</i>	669
§1. Considerații generale _____	669
§2. Obiectul sesizării _____	670
§3. Titularii cererii de sesizare _____	670
§4. Procedura de judecată _____	670

CAPITOLUL AL VIII-LEA. PROCEDURI SPECIALE _____ 673

<i>Secțiunea 1. Aspecte preliminare _____</i>	673
§1. Noțiunea de procedură specială _____	673
§2. Clasificarea procedurilor speciale _____	673
<i>Secțiunea a 2-a. Acordul de recunoaștere a vinovăției _____</i>	674
§1. Considerații generale _____	674
§2. Titularii acordului de recunoaștere a vinovăției _____	675
§3. Obiectul acordului de recunoaștere a vinovăției _____	676
§4. Condiții de încheiere a acordului de recunoaștere a vinovăției _____	676
§5. Judecarea acordului de recunoaștere a vinovăției _____	678
5.1. Sesizarea instanței de judecată _____	678
5.2. Procedura de judecată _____	679
5.3. Soluțiile instanței _____	679
5.4. Căi de atac _____	680
<i>Secțiunea a 3-a. Contestația privind durata procesului penal _____</i>	681
§1. Considerații preliminare _____	681
§2. Obiectul contestației _____	682
§3. Declararea contestației privind durata procesului penal _____	682
3.1. Titularii contestației _____	682
3.2. Termenul în care poate fi introdusă contestația _____	683
3.3. Conținutul contestației _____	683
3.4. Competența de soluționare _____	683
3.5. Măsurile premergătoare _____	683
§4. Soluționarea contestației _____	684

<i>Secțiunea a 4-a. Procedura privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice</i>	685
§1. Considerații generale	685
§2. Dispoziții privind aplicabilitatea procedurii, reprezentarea și citarea persoanei juridice	686
§3. Măsurile preventive și măsurile asigurătorii	687
§4. Procedura de informare	688
§5. Efectele fuziunii, absorbției, divizării, reducerii capitalului social, ale dizolvării sau lichidării persoanei juridice condamnate	689
§6. Punerea în executare a pedepselor	689
6.1. Punerea în executare a pedepsei amenzii	689
6.2. Punerea în executare a pedepselor complementare	689
<i>Secțiunea a 5-a. Procedura în cauzele cu infractori minori</i>	691
§1. Considerații generale	691
§2. Dispoziții privind desfășurarea urmăririi penale în cazul infractorilor minori	691
2.1. Persoanele chemate la ascultarea minorului în faza de urmărire penală	692
2.2. Informarea suspectului sau inculpatului minor	693
2.3. Referatul de evaluare	693
§3. Dispoziții privind judecata în primă instanță și în apel	694
3.1. Considerații generale	694
3.2. Compunerea instanței	695
3.3. Persoanele chemate la judecarea minorilor	695
3.4. Desfășurarea judecății	696
3.5. Punerea în executare a hotărârilor penale privind minorii	697
3.5.1. Considerații preliminare	697
3.5.2. Punerea în executare a măsurilor educative neprivative de libertate	697
3.5.3. Punerea în executare a măsurilor educative privative de libertate	699
3.5.4. Schimbări privind măsura educativă a internării într-un centru educativ sau măsura educativă a internării într-un centru de detenție	699
<i>Secțiunea a 6-a. Procedura dării în urmărire</i>	700
§1. Considerații generale	700
§2. Obiectul procedurii, cazurile de dare în urmărire și titularii cererii	701
§3. Punerea în executarea a ordinului de dare în urmărire	702
§4. Activitățile ce pot fi efectuate în procedura urmăririi	702
§5. Revocarea urmăririi	703
<i>Secțiunea a 7-a. Procedura reabilitării</i>	703
§1. Considerații generale	703
§2. Reabilitarea de drept	704
§3. Reabilitarea judecătorească	704
3.1. Considerații generale	704
3.2. Cererea de reabilitare judecătorească	705
3.2.1. Titularii cererii	705

3.2.2. Conținutul cererii _____	705
3.3. Judecarea cererii de reabilitare judecătorească _____	706
3.3.1. Instanța competentă _____	706
3.3.2. Măsurile premergătoare _____	706
3.3.3. Respingerea cererii pentru lipsa condițiilor de formă și de fond _____	707
3.3.4. Soluționarea cererii și situațiile privind despăgubirile civile _____	707
3.4. Contestația _____	708
3.5. Anularea reabilitării _____	708
3.6. Mențiuni despre reabilitare _____	708
<i>Secțiunea a 8-a. Procedura reparării pagubei materiale sau a daunei morale în caz de eroare judiciară sau în caz de privare nelegală de libertate ori în alte cazuri _____</i>	709
§1. Considerații generale _____	709
§2. Cazurile care dau dreptul la reparație _____	710
2.1. Repararea pagubei în caz de eroare judiciară _____	710
2.2. Repararea pagubei în cazul privării nelegale sau injuste de libertate _____	710
2.3. Repararea pagubei în cazul măsurilor de supraveghere tehnică ori al activităților specifice culegerii de informații dispuse în mod nelegal _____	711
§3. Titularii și termenul de introducere a acțiunii pentru repararea pagubei _____	712
§4. Instanța competentă _____	712
§5. Felul și întinderea reparației _____	712
§6. Acțiunea în regres _____	713
<i>Secțiunea a 9-a. Procedura în caz de dispariție a dosarelor judiciare și a înscrisurilor judiciare _____</i>	714
§1. Considerații generale _____	714
§2. Obiectul procedurii în caz de dispariție a dosarelor judiciare și a înscrisurilor judiciare _____	714
§3. Desfășurarea procedurii speciale _____	714
3.1. Constatarea dispariției _____	715
3.2. Înlocuirea sau reconstituirea _____	715
<i>Secțiunea a 10-a. Procedura privind cooperarea judiciară internațională și punerea în aplicare a tratatelor internaționale în materie penală _____</i>	717
§1. Dispoziții privind asistența judiciară internațională _____	717
§2. Formele de cooperare judiciară internațională în materie penală prevăzute în Legea nr. 302/2004 _____	718
2.1. Extrădarea _____	718
2.2. Predarea în baza unui mandat european de arestare _____	719
2.3. Transferul de proceduri în materie penală _____	719
2.4. Recunoașterea și executarea hotărârilor _____	719
2.5. Transferarea persoanelor condamnate _____	719
2.6. Asistența judiciară în materie penală _____	719

§3. Executarea dispozițiilor civile dintr-o hotărâre judecătorească penală străină _____	720
<i>Secțiunea a 11-a. Procedura de confiscare sau desființare a unui înscris în cazul clasării</i> _____	720
§1. Considerații generale _____	720
§2. Sesizarea instanței _____	720
§3. Procedură și soluții _____	721
CAPITOLUL AL IX-LEA. EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR PENALE _____	723
<i>Secțiunea 1. Dispoziții generale</i> _____	723
§1. Punerea în executare a hotărârilor penale – fază a procesului penal _____	723
§2. Caracterul executoriu al hotărârilor penale _____	723
§3. Momentul la care hotărârile judecătorești penale rămân definitive _____	724
§4. Instanța de executare _____	725
§5. Judecătorul delegat cu executarea _____	726
<i>Secțiunea a 2-a. Punerea în executare a pedepselor principale</i> _____	727
§1. Punerea în executare a pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață _____	727
1.1. Considerații generale _____	727
1.2. Amânarea executării pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață _____	730
1.2.1. Considerații generale _____	730
1.2.2. Cazurile în care poate fi dispusă amânarea executării pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață _____	730
1.2.3. Obligațiile condamnatului în cazul amânării executării pedepsei _____	732
1.2.4. Soluționarea cererii _____	733
1.3. Întreruperea executării pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață _____	734
1.3.1. Considerații generale _____	734
1.3.2. Cazurile în care poate fi dispusă întreruperea executării pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață _____	734
1.3.3. Obligațiile condamnatului în cazul întreruperii executării pedepsei _____	735
1.3.4. Soluționarea cererii _____	736
1.3.5. Evidența întreruperii executării pedepsei _____	737
§2. Punerea în executare a amenzii penale _____	737
<i>Secțiunea a 3-a. Punerea în executare a pedepselor complementare</i> _____	738
§1. Punerea în executare a pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi _____	738
§2. Punerea în executare a pedepsei complementare a degradării militare _____	741
§3. Punerea în executare a pedepsei complementare a publicării hotărârii definitive de condamnare _____	741

<i>Secțiunea a 4-a. Punerea în executare a măsurilor de siguranță</i>	742
§1. Punerea în executare a obligării la tratament medical	742
1.1. Considerații generale	742
1.2. Aspecte procedurale	743
1.3. Menținerea, înlocuirea sau încetarea obligării la tratament medical	744
§2. Punerea în executare a internării medicale	744
2.1. Considerații generale	744
2.2. Aspecte procedurale	745
2.3. Menținerea, înlocuirea sau încetarea măsurii internării medicale	746
§3. Punerea în executare a măsurii de siguranță a interzicerii exercitării dreptului de a ocupa o funcție sau de a exercita o profesie ori o altă activitate	747
3.1. Considerații generale	747
3.2. Aspecte procedurale	748
§4. Executarea confiscării speciale sau a confiscării extinse	749
4.1. Confiscarea specială	749
4.2. Confiscarea extinsă	749
4.3. Aspecte procedurale	750
<i>Secțiunea a 5-a. Punerea în executare a avertismentului și a măsurilor și obligațiilor impuse de instanță în cazul amânării aplicării pedepsei, suspendării executării pedepsei sub supraveghere și liberării condiționate</i>	751
§1. Punerea în executare a avertismentului	751
§2. Punerea în executare a măsurilor și obligațiilor impuse de instanță în cazul amânării aplicării pedepsei, suspendării executării pedepsei sub supraveghere și liberării condiționate	751
<i>Secțiunea a 6-a. Punerea în executare a amenzii judiciare și a cheltuielilor judiciare avansate de stat</i>	752
§1. Punerea în executare a amenzii judiciare	752
§2. Punerea în executare a cheltuielilor judiciare avansate de stat	753
<i>Secțiunea a 7-a. Punerea în executare a dispozițiilor civile din hotărâre</i>	753
§1. Restituirea lucrurilor și valorificarea celor neridicate	753
§2. Înscrierile declarate false	754
§3. Despăgubirile civile și cheltuielile judiciare	754
<i>Secțiunea a 8-a. Alte dispoziții privind executarea</i>	755
§1. Condamnarea în cazul anulării sau revocării renunțării la aplicarea pedepsei sau a amânării aplicării pedepsei	755
§2. Schimbări în executarea unor hotărâri	756
2.1. Revocarea sau anularea suspendării executării pedepsei sub supraveghere	756
2.2. Înlocuirea pedepsei detențiunii pe viață cu pedeapsa închisorii	757
2.3. Înlocuirea muncii neremunerate în folosul comunității cu închisoarea	758

2.4. Înlocuirea pedepsei amenzii	758
2.4.1. Înlocuirea pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii	758
2.4.2. Înlocuirea pedepsei amenzii cu prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității	759
2.5. Alte modificări de pedepse	759
2.6. Liberarea condiționată	760
2.6.1. Considerații generale	760
2.6.2. Procedura dispunerii liberării condiționate	761
2.6.3. Revocarea liberării condiționate	762
2.6.4. Anularea liberării condiționate	763
§3. Înlăturarea sau modificarea pedepsei	763
3.1. Intervenirea unei legi penale noi sau a unei decizii a Curții Constituționale	763
3.2. Amnistia și grațierea	764
§4. Dispoziții comune privind procedura la instanța de executare	764
4.1. Procedura la instanța de executare	764
4.2. Contestația la executare	765
4.2.1. Natură juridică și cazuri	765
4.2.2. Instanța competentă	766
4.2.3. Soluționarea contestației la executare	767
4.2.4. Contestația la executare privitoare la dispozițiile civile ale hotărârii și la amenzile judiciare	767
BIBLIOGRAFIE	769

Capitolul al VI-lea. Probele, mijloacele de probă și procedeele probatorii în procesul penal

Secțiunea 1. Probele

§1. Noțiunea și importanța probelor în procesul penal

1.1. Noțiune

Pentru constatarea existenței faptelor și a împrejurărilor de fapt care formează obiectul cauzei penale, cât și a vinovăției făptuitorului, este necesar ca organele judiciare să desfășoare o activitate complexă de **probațiune**^[1].

Datele sau informațiile care ajută la rezolvarea cauzei sunt furnizate prin intermediul probelor. Complexitatea informațiilor pe care le aduc probele în procesul penal a dus la definirea lor ca fiind acele elemente de fapt care servesc la constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni, la identificarea persoanei care a săvârșit-o și la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei^[2].

Probele sunt aduse la cunoștința organelor judiciare prin anumite mijloace.

Prin mijloacele de probă prevăzute de lege se constată elementele de fapt ce pot servi ca probă.

În conformitate cu art. 5 CPP, organele judiciare au obligația de a asigura, pe bază de probe, aflarea adevărului cu privire la faptele și împrejurările cauzei, precum și cu privire la persoana suspectului sau inculpatului.

1.2. Importanța probelor în procesul penal

Din momentul declanșării procesului penal și până la soluționarea definitivă a cauzei deduse judecării, toate problemele fondului cauzei sunt rezolvate cu ajutorul probelor și, ca urmare a acestui fapt, s-a afirmat de către unii autori că întregul proces penal este dominat de problema probelor^[3].

Astfel, legea procesuală penală prevede următoarele:

a) **urmărirea penală are ca obiect strângerea probelor** necesare cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea persoanelor care au săvârșit o infracțiune și la stabilirea răspunderii penale a acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată (art. 285 CPP);

b) **procurorul**, atunci când constată că au fost respectate dispozițiile legale care garantează aflarea adevărului, că urmărirea penală este completă și există probele necesare și legal administrate, emite rechizitoriu prin care dispune trimiterea în judecată, dacă din materialul de urmărire penală rezultă că fapta există, a fost săvârșită de inculpat și acesta răspunde penal (art. 327 CPP);

c) **instanța de judecată** soluționează cauza dedusă judecării cu garantarea respectării drepturilor subiecților procesuali și asigurarea administrării probelor pentru

---

[1] AL. BOROI, ȘT.G. UNGUREANU, N. JIDOVU, *op. cit.*, p. 137.

[2] GR. THEODORU, L. MOLDOVAN, *op. cit.*, p. 114; I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *Partea generală*, *op. cit.*, p. 451.

[3] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *Partea generală*, *op. cit.*, p. 452.

lămurirea completă a împrejurărilor cauzei în scopul aflării adevărului, cu respectarea deplină a legii [art. 349 alin. (1) CPP];

d) **instanța de judecată** poate soluționa cauza numai pe baza probelor administrate în faza urmăririi penale, dacă inculpatul solicită aceasta și recunoaște în totalitate faptele reținute în sarcina sa și dacă instanța apreciază că probele sunt suficiente pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei, cu excepția cazului în care acțiunea penală vizează o infracțiune care se pedepsește cu detențiune pe viață [art. 349 alin. (2) CPP].

Justificarea importanței probelor în procesul penal constă în aceea că, odată ce a fost declanșat procesul penal și până la soluționarea lui definitivă, toate problemele fondului cauzei sunt rezolvate cu ajutorul probelor^[1].

Înfăptuirea justiției penale depinde, în principal, de sistemul probelor^[2].

Potrivit art. 103 alin. (1) CPP, probele nu au o valoare dinainte stabilită prin lege și sunt supuse liberei aprecieri a organelor judiciare, în urma evaluării tuturor probelor administrate în cauză. De asemenea, alin. (2) al aceluiași articol precizează că, în luarea deciziei asupra existenței infracțiunii și a vinovăției inculpatului, instanța hotărăște motivat, cu trimitere la toate probele evaluate. Condamnarea se dispune doar atunci când instanța are convingerea că acuzația a fost dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă.

Principiul liberei aprecieri a probelor presupune că fiecărei probe i se conferă o anumită importanță, justificată, de altfel, prin informațiile pe care aceasta le oferă în scopul aflării adevărului într-o cauză penală.

§2. Clasificarea probelor

În literatura de specialitate se menționează următoarele criterii de clasificare a probelor^[3]: caracterul, izvoarele din care provin și legătura acestora cu obiectul probațiunii:

a) după **caracterul sau natura lor**, probele sunt în sprijinul învinuirii sau al apărării, devenind astfel:

– **probe în acuzare** (care servesc la dovedirea vinovăției suspectului sau inculpatului ori a existenței unor circumstanțe agravante);

– **probe în apărare** (care servesc la dovedirea nevinovăției suspectului sau inculpatului ori a existenței unor circumstanțe atenuante);

b) după **izvoarele** din care provin, probele sunt:

– **probe imediate**, obținute din sursa lor originală, cum ar fi depoziția unui martor ocular; se mai numesc și **primare**;

– **probe mediate**, obținute dintr-o altă sursă decât cea originală, cum ar fi conținutul declarației unui martor care relatează ceea ce i-a povestit un martor ocular despre o anumită împrejurare; se mai numesc și **secundare sau derivate**;

c) după **legătura lor cu obiectul probațiunii**, probele sunt:

– **probe directe**, care dovedesc în mod nemijlocit vinovăția sau nevinovăția suspectului sau inculpatului, cum ar fi prinderea făptuitorului în flagrant;

– **probe indirecte**, care nu furnizează informații de natură a dovedi în mod direct vinovăția sau nevinovăția făptuitorului, ele pot conduce la anumite concluzii în cauza

^[1] I. NEAGU, *op. cit.*, p. 257.

^[2] *Ibidem*.

^[3] I. NEAGU, *op. cit.*, p. 258.

penală, dar coroborate cu alte probe directe sau indirecte, cum ar fi găsirea unui obiect de o persoană care nu poate justifica proveniența acestuia.

§3. Obiectul probațiunii

3.1. Noțiunea de obiect al probațiunii

Obiectul probațiunii (*thema probandum*) este reprezentat de ansamblul faptelor sau împrejurărilor de fapt ce trebuie dovedite în scopul soluționării cauzei penale.

De altfel, în obiectul probațiunii se includ numai faptele și împrejurările de fapt, deoarece existența normelor juridice nu trebuie dovedită, prezumându-se că ele sunt cunoscute^[1]. În acest sens, potrivit art. 98 CPP, constituie obiect al probei:

- a) existența infracțiunii și săvârșirea ei de către inculpat;
- b) faptele privitoare la răspunderea civilă, atunci când există parte civilă;
- c) faptele și împrejurările de fapt de care depinde aplicarea legii;
- d) orice împrejurare necesară pentru justa soluționare a cauzei.

Cunoașterea obiectului probațiunii prezintă importanță pentru organele judiciare, deoarece, pe de o parte, le orientează activitatea spre dovedirea numai a acelor fapte și împrejurări care sunt strict necesare justei soluționări a cauzei, iar, pe de altă parte, le obligă să strângă probele necesare stabilirii tuturor faptelor și împrejurărilor ce trebuie cunoscute^[2].

Cu privire la obiectul probațiunii, potrivit unei opinii^[3], la care achiesăm, se consideră că există un obiect generic (abstract) și unul specific (concret). Obiectul generic are caracter general și trebuie dovedit în orice proces, iar obiectul specific reprezintă obiectul probațiunii într-un proces determinat și trebuie dovedit în fiecare caz concret.

Din **obiectul generic al probațiunii**, de regulă, fac parte următoarele împrejurări^[4]:

- a) dovedirea faptelor care confirmă sau infirmă învinuirea (în primul rând faptele referitoare la existența elementelor infracțiunii);
- b) circumstanțele atenuante/agravante legale/judiciare de natură a influența gradul de responsabilitate al făptuitorului;
- c) mobilul infracțiunii (uneori poate constitui un element de apreciere a pericolozității sociale a făptuitorului);
- d) datele personale privind inculpatul și celelalte părți (profilul moral și atitudinea generală în societate);
- e) urmările infracțiunii, atât sub aspectul consecințelor civile ale daunei produse, cât și referitor la rezolvarea corectă a laturii penale;
- f) faptele sau împrejurările care au favorizat sau determinat comiterea infracțiunii.

Obiectul concret al probațiunii (datorită varietății) nu se poate determina decât în raport cu cazul particular dat, urmând a se analiza alte aspecte^[5], cum ar fi:

- a) modul în care, într-un caz concret, o faptă ajută în activitatea de dovedire;
- b) măsura în care o probă este admisibilă, concludentă sau utilă;
- c) ce fapte sau împrejurări nu mai trebuie dovedite ori dacă există piedici în probarea acestora.

[1] GR. THEODORU, L. MOLDOVAN, *op. cit.*, p. 116.

[2] *Idem*, p. 117.

[3] N. VOLONCIU, *op. cit.*, vol. I, p. 343.

[4] *Ibidem*.

[5] N. VOLONCIU, *op. cit.*, vol. I, p. 344.

3.2. Fapte și împrejurări care formează obiectul probațiunii

În ansamblul de fapte și împrejurări care formează obiect al probațiunii, literatura juridică a făcut deosebirea^[1] între fapte și împrejurări care se referă la fondul cauzei (la existența infracțiunii, la vinovăția făptuitorului și la răspunderea acestuia) și fapte și împrejurări care se referă la normala desfășurare a procesului penal (împrejurări care atrag suspendarea procesului – starea sănătății suspectului sau inculpatului, împrejurări privind necesitatea luării măsurilor asigurătorii sau de siguranță etc.).

Referitor la faptele și împrejurările cu ajutorul cărora se rezolvă fondul cauzei, acestea sunt faptele principale (*res probandae*) și faptele probatorii (*res probantes*)^[2]:

a) **faptele principale** sunt cele prin intermediul cărora se poate face dovada existenței sau inexistenței faptei, a urmărilor ei socialmente periculoase, precum și a vinovăției sau nevinovăției făptuitorului. Acestea pot conduce singure la rezolvarea cauzei penale (de exemplu, în cazul unei infracțiuni de omor, faptul principal îl constituie acțiunea prin care a fost suprimată viața victimei);

b) **faptele probatorii** (indiciile) sunt acele fapte care, prin informațiile pe care le furnizează, conduc la stabilirea, pe cale indirectă, a faptelor principale (de exemplu, în cazul unui omor, pot fi considerate fapte probatorii relațiile de dușmănie dintre autor și victimă).

3.3. Fapte auxiliare, fapte similare și fapte negative

Anumite categorii de fapte, deși nu au legătură directă cu faptele principale, pot totuși să ajute la soluționarea unei cauze penale prin datele pe care le pot releva. Este vorba despre faptele auxiliare, faptele similare și faptele negative^[3]:

a) **faptele auxiliare** sunt acelea care, deși nu se referă la dovedirea împrejurărilor care privesc cauza, prezintă importanță, ajutând la aprecierea unor probe administrate (de exemplu, afirmația unei persoane cu privire la credibilitatea unui martor audiat în cauză sau faptele care dovedesc falsitatea unui înscris folosit ca mijloc de probă etc.);

b) **faptele similare** sunt cele care se aseamănă cu faptele ce formează obiectul probațiunii, fără a se afla însă în raport de cauzalitate cu acestea. Sunt similare faptele de aceeași natură săvârșite anterior de către aceeași persoană, situație în care modul de operare (*modus operandi*) poate conduce la identificarea făptuitorului;

c) **faptele negative** sunt acelea care nu s-au petrecut. Se face deosebire între faptele negative **determinate** și faptele negative **nedeterminate**. Faptele negative determinate, dacă sunt limitate, pot forma obiect al probațiunii, fiind dovedite prin fapte pozitive (de exemplu, se poate proba că o anumită persoană, într-o anumită zi și la o anumită oră, nu s-a aflat într-o anumită localitate, întrucât în ziua respectivă și la aceeași oră se afla într-o altă localitate – **alibiul**). Faptele negative nedeterminate nu pot fi incluse în obiectul probațiunii, deoarece nu pot fi dovedite (de exemplu, nu se poate dovedi că o persoană nu a fost niciodată într-o anumită localitate)^[4].

[1] GR. THEODORU, L. MOLDOVAN, *op. cit.*, p. 117.

[2] I. NEAGU, *op. cit.*, p. 260.

[3] AL. BOROI, ȘT.G. UNGUREANU, N. JIDOVU, *op. cit.*, p. 140.

[4] I. NEAGU, *op. cit.*, p. 261.

3.4. Fapte și împrejurări ce nu pot forma obiect al probațiunii

În materie penală, în principiu, este admisibilă orice probă.

Din cuprinsul art. 67 alin. (2) CPP 1968 reieșea că cererea pentru administrarea unei probe nu poate fi respinsă dacă proba este concludentă și utilă. În prezent, art. 100 alin. (3) CPP admite că cererea privitoare la administrarea unor probe formulată în cursul urmăririi penale sau în cursul judecății se admite ori se respinge, motivat, de către organele judiciare. Concluzionând sub aspectul principiului care călăuzește probațiunea, putem afirma că în procesul penal este admisibilă orice probă, însă de la această regulă există două limitări: **limitări legale** și **limitări impuse de principiile generale**^[1] ce privesc concepția generală despre lume și societate.

Sunt situații când legea interzice expres administrarea de probe în vederea dovedirii unor fapte sau împrejurări, așa cum se întâmplă în cazul art. 116 alin. (3) CPP, când legiuitorul a prevăzut că nu pot face obiectul declarației martorului faptele sau împrejurările al căror secret sau confidențialitate poate fi opusă prin lege organelor judiciare.

De asemenea, nu pot fi incluse în obiectul probațiunii faptele și împrejurările care vin în contradicție cu cunoștințele științifice sau cu normele morale. Nu se admite dovedirea unor fapte sau împrejurări care nu sunt posibile (de exemplu, moartea unei persoane a fost provocată de stafii sau fantome)^[2].

3.5. Fapte și împrejurări ce nu trebuie dovedite

Sunt cazuri când legea sau cunoștințele noastre despre lume și societate consideră existente ori inexistente anumite fapte sau împrejurări, nemaifiind necesară administrarea de probe pentru dovedirea lor^[3]. Există dispensă de probă în următoarele situații^[4]:

a) **prezumțiile legale** – în această accepție, nu trebuie dovedite faptele și împrejurările prezumate de lege ca existente sau inexistente. De exemplu, potrivit art. 113 alin. (1) CP, minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani nu răspunde penal, fiind inutilă efectuarea unei expertize medico-legale psihiatrice prin care să se dovedească lipsa discernământului.

Prezumțiile legale pot fi **absolute** sau **relative**. Presumțiile legale absolute, cum este cea din art. 113 alin. (1) CP, nu admit probe contrarii. Presumțiile legale relative pot fi înlăturate cu probe contrarii. Astfel, potrivit art. 113 alin. (2) CP, minorul care are vârsta între 14 și 16 ani răspunde penal dacă a săvârșit fapta cu discernământ, dovedit pe baza unei expertize medico-legale psihiatrice;

b) **faptele evidente și faptele notorii** nu trebuie dovedite, întrucât sunt cunoscute. Faptele evidente sunt cunoștințele despre lume dobândite din experiența vieții (de exemplu, că apa îngheață la 0°C sau că obiectele cad de sus în jos etc.). Faptele notorii sunt cele cunoscute de toată lumea sau de un cerc larg de persoane. Notorietatea poate fi generală sau locală; caracterul notoriu, precum și gradul de notorietate sunt stabilite de organele judiciare în funcție de împrejurările respective și de nivelul de instrucție al persoanei în cauză^[5];

[1] N. VOLONCIU, *op. cit.*, vol. I, p. 346.

[2] I. NEAGU, *op. cit.*, p. 262.

[3] GR. THEODORU, L. MOLDOVAN, *op. cit.*, p. 120.

[4] AL. BOROI, ȘT.G. UNGUREANU, N. JIDOVU, *op. cit.*, p. 141.

[5] I. NEAGU, *op. cit.*, p. 263.

c) **faptele necontestate** sunt împrejurările cu privire la care părțile, de comun acord, nu ridică probleme, acceptându-le existența sau inexistența. Totuși, în măsura în care aceste fapte sunt esențiale în rezolvarea cauzei, ele trebuie dovedite; dacă sunt neesențiale, nu se impune dovedirea lor.

§4. Cerințele probelor

Din definiția probelor rezultă că acestea sunt elemente de fapt care servesc la constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni, la identificarea persoanei care a săvârșit-o și la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei^[1], cu alte cuvinte, ele au rolul de a servi la aflarea adevărului într-o cauză penală, ceea ce presupune determinarea corelației dintre obiectul probei și obiectul probațiunii, care constă în verificarea admisibilității, pertinentei, concludenței și a utilității acestora^[2].

De altfel, pentru a putea fi administrată într-o cauză penală, proba trebuie să îndeplinească următoarele cerințe^[3]:

- a) să fie admisă de lege (admisibilitatea);
- b) să aibă legătură cu soluționarea procesului (pertinența);
- c) să aibă rol hotărâtor în soluționarea cauzei (concludența);
- d) să fie posibilă administrarea ei;
- e) să fie necesară administrarea ei (utilitatea).

În cazul în care, într-o cauză penală, probele nu îndeplinesc cerințele de mai sus, organul judiciar poate respinge cererea de administrare a unei probe.

În acest sens, legiuitorul a prevăzut în cuprinsul art. 100 alin. (4) CPP dispoziții prin care organele judiciare pot respinge o cerere de administrare a unei probe atunci când:

- a) proba nu este relevantă în raport cu obiectul probațiunii din cauză;
- b) se apreciază că pentru dovedirea elementului de fapt care constituie obiectul probei au fost administrate suficiente mijloace de probă;
- c) proba nu este necesară, întrucât faptul este notoriu;
- d) proba este imposibil de obținut;
- e) cererea a fost formulată de o persoană neîndreptățită;
- f) administrarea probei este contrară legii.

Menționăm însă că sunt unele situații în care imposibilitatea obținerii unei probe intervine după admiterea cererii de administrare. Astfel, potrivit art. 381 alin. (7) CPP, dacă audierea vreunui dintre martori nu mai este posibilă^[4], iar în faza de urmărire penală acesta a dat declarații în fața organelor de urmărire penală sau a fost ascultat de către judecătorul de drepturi și libertăți în procedura audierii anticipate prevăzute de art. 308 CPP, instanța dispune citirea depoziției date de acesta în cursul urmăririi penale și ține seama de ea la judecarea cauzei^[5], citirea declarației anterioare a

[1] GR. THEODORU, L. MOLDOVAN, *op. cit.*, p. 114.

[2] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *Partea generală, op. cit.*, p. 462.

[3] *Ibidem*.

[4] Imposibilitate de natură materială (de exemplu, martorul a decedat) sau juridică (de exemplu, a devenit soția inculpatului).

[5] A se vedea I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 5023/2007, www.scj.ro: „Instanța dispune citirea depoziției date de martor în cursul urmăririi penale și va ține seama de ea la judecarea cauzei numai în situația în care, în ciuda eforturilor rezonabile ale instanței, martorul nu poate fi adus în fața acesteia pentru a fi audiat”.

martorului fiind necesară pentru a o face cunoscută tuturor părților și persoanei vătămate și pentru a putea fi pusă în discuția lor.

De asemenea, ca orice act procesual îndeplinit în faza judecătii, și renunțarea la probe, indiferent cine a propus administrarea acestora, nu poate fi dispusă decât de instanța de judecată. Astfel, conform art. 383 alin. (3) CPP, dacă în cursul cercetării judecătorești administrarea unei probe anterior admise apare ca inutilă sau nu mai este posibilă, instanța, după ce ascultă procurorul, persoana vătămată și părțile, poate dispune ca acea probă să nu mai fie administrată.

a) Admisibilitatea

Cu privire la admisibilitatea probei, există regula potrivit căreia orice probă este în principiu admisibilă. În acest sens, legiuitorul a prevăzut în cuprinsul art. 99 alin. (3) CPP că, în cursul procesului penal, persoana vătămată, suspectul și părțile au dreptul de a propune organelor judiciare administrarea de probe, însă acestea pot respinge o cerere privitoare la administrarea unei probe în cazul în care fie cererea a fost formulată de către o persoană care era neîndreptățită, fie administrarea probei este contrară legii.

b) Pertinența

Probele sunt pertinente dacă au legătură cu soluționarea procesului penal, cu faptele și împrejurările de fapt care trebuie dovedite (de exemplu, relatarea de către un martor a modului în care inculpatul a lovit victima). Nu este suficient ca proba să fie pertinentă; pentru a contribui la rezolvarea cauzei, ea trebuie să fie și concludentă. Astfel, probele care nu au legătură cu infracțiunea săvârșită în cauză și care nu pot conduce la formarea convingerii organului judiciar vor fi respinse ca fiind nepertinente^[1].

c) Concludența

Probele sunt concludente dacă sunt esențiale în cauză, contribuind hotărâtor la soluționarea procesului (de exemplu, relatarea martorului că a văzut cum făptuitorul a sustras din buzunarul victimei portofelul în care aceasta avea bani și acte). O probă este concludentă dacă poate clarifica elemente necunoscute ale cauzei.

Toate probele concludente sunt pertinente, având legătură cu cauza, însă nu orice probă pertinentă este și concludentă^[2] (de exemplu, relațiile de dușmănie dintre autorul omorului și victimă constituie o probă pertinentă, dar nu și concludentă, deoarece nu aduce informații esențiale și edificatoare pentru rezolvarea cauzei).

d) Utilitatea

Probele sunt utile în măsura în care, fiind concludente, se impune administrarea lor în cauza penală. Sunt utile acele probe care, prin informațiile pe care le furnizează, sunt necesare pentru soluționarea procesului. O probă este utilă dacă are calitatea de a clarifica anumite fapte sau împrejurări care nu au fost dovedite prin alte probe.

Toate probele utile sunt concludente, însă nu orice probă concludentă este și utilă^[3].

Utilitatea este atributul probei concludente care poate aduce informații noi față de probele administrate anterior, pentru lămurirea unor aspecte legate de cauza respectivă (de exemplu, dacă într-o cauză există mai mulți martori oculari, organul judiciar, după ascultarea unora dintre ei, poate respinge ca inutilă propunerea de a mai fi ascultați și alți martori).

[1] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *Partea generală, op. cit.*, p. 463.

[2] GR. THEODORU, L. MOLDOVAN, *op. cit.*, p. 119.

[3] I. NEAGU, *op. cit.*, p. 264.

În concluzie, pentru a fi administrate într-o cauză penală, probele trebuie să îndeplinească următoarele cerințe: să fie admise de lege (admisibile), să aibă legătură cu soluționarea procesului (pertinente), să aibă un rol hotărâtor în soluționarea cauzei (concludente) și să fie necesară administrarea lor (utile).

§5. Sarcina probațiunii

Prin sarcină a probațiunii (*onus probandi*) se înțelege obligația procesuală care revine unui participant în procesul penal de a dovedi împrejurările care formează obiectul probațiunii^[1]. Cu alte cuvinte, sarcina probațiunii înseamnă obligația administrării probelor în cadrul procesului penal.

Regula *actori incumbit probatio* (sarcina probațiunii revine celui care afirmă) trebuie înțeleasă în procesul penal în sensul că obligația de a dovedi existența faptei și a vinovăției cade în sarcina subiecților procesuali care exercită acțiunea penală. Astfel, conform art. 65 alin. (1) CPP 1968, în baza principiului rolului activ al organelor judiciare și al aflării adevărului în procesul penal, sarcina probațiunii revine organelor de urmărire penală și instanței de judecată, care erau obligate să strângă probele necesare pentru aflarea adevărului și pentru lămurirea cauzei sub toate aspectele. Acest fapt nu excludea însă posibilitatea pentru părți de a propune sau solicita administrarea de probe, potrivit art. 67 alin. (1) CPP 1968.

În prezent, conform art. 99 alin. (1) CPP, s-a produs o scindare în materia sarcinii probei, în funcție de latura penală sau civilă a cauzei.

Astfel, cu privire la **acțiunea penală**, sarcina probei, în ceea ce privește punerea în mișcare a acțiunii penale și exercitarea ei, revine^[2]:

- a) în principal procurorului, dar și organului de cercetare penală, pe parcursul fazei de urmărire penală;
- b) în principal procurorului și în subsidiar instanței de judecată, în cursul fazei de judecată.

În ceea ce privește **acțiunea civilă**, sarcina probei revine^[3]:

- a) în principal părții civile și procurorului, atunci când acțiunea civilă este obligatorie, în faza de urmărire penală;
- b) în principal părții civile și procurorului, iar în subsidiar instanței de judecată, în faza de judecată.

Sarcina probațiunii nu trebuie confundată cu propunerea de probe, care constă, după cum se arată în art. 99 alin. (3) CPP, în posibilitatea pe care o au în procesul penal persoana vătămată, suspectul și părțile de a propune organelor judiciare administrarea de probe, fapt reglementat în mod distinct și pentru faza de judecată când, potrivit art. 374 alin. (5) și (6) CPP, procurorul, părțile și persoana vătămată pot propune administrarea de probe, scop în care este necesar să se arate faptele și împrejurările ce urmează a fi dovedite, mijloacele prin care pot fi administrate aceste probe, locul unde se află aceste mijloace, iar în ceea ce privește martorii și experții, identitatea și adresa lor.

[1] GR. THEODORU, L. MOLDOVAN, *op. cit.*, p. 121.

[2] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *Partea generală, op. cit.*, p. 468.

[3] *Ibidem*.

Într-o cauză^[1], Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că „reclamanții nu au putut în niciun stadiu al procedurii să interogheze sau să obțină interogarea anumitor martori, în ciuda complexității cauzei ce ținea de circumstanțele controversate ale înființării și funcționării unei bănci conduse de un important om politic. Curtea mai observă că toate celelalte cereri în probațiune ale reclamanților au fost respinse de instanțe. În acest sens, Curtea este surprinsă nu numai de numărul cererilor în probațiune respinse, ci mai ales de argumentele lapidare și stereotipe pe care instanțele le-au oferit pentru a motiva acest refuz, deși de fiecare dată reclamanții au avut grijă să detalieze motivele cererilor și utilitatea acestor probe. Având în vedere cele de mai sus, trebuie constatat că întregul ansamblu probatoriu avut în vedere de reclamanți, care se baza în principal pe audierea martorilor în contradictoriu și în ședință publică, a fost compromis. În aceste condiții, Curtea consideră că nu ar trebui să speculeze cu privire la caracterul fundamental sau nu al audierilor ori al celorlalte cereri în probațiune formulate de reclamanți, din moment ce apreciază că, în orice caz, ele ar fi putut contribui, în circumstanțele speței, la echilibrul și la egalitatea ce trebuie să existe pe toată durata procesului între acuzare și apărare. Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 6 parag. 1 și parag. 3 lit. d) din Convenție”.

Cererea privitoare la administrarea unor probe, formulată în cursul urmăririi penale sau în cursul judecății, se admite sau se respinge, motivat, de către organele de urmărire penală sau de către instanța de judecată, conform art. 100 alin. (3) CPP.

Procedura de administrare a probelor include posibilitatea subiecților cu calități procesuale distincte (suspectul, respectiv inculpatul și partea responsabilă civilmente, pe de o parte, și persoana vătămată și partea civilă, pe de altă parte) de a le combate. Această atitudine prin care se exprimă dezacordul față de conținutul unei probe nu se limitează la simpla negare a faptelor sau împrejurărilor respective, ci presupune administrarea de probe contrare^[2]. Deci, cel ce afirmă este obligat să dovedească afirmația făcută (*eius incumbit probatio, qui dicit, non qui negat*).

Strâns legat de sarcina probei este și **dreptul suspectului sau inculpatului de a nu se autoincrimina**, drept consacrat în art. 99 alin. (2) CPP, înțelegând prin acesta atât dreptul la tăcere reglementat în cadrul principiului fundamental al dreptului la apărare prin art. 10 alin. (4) CPP și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului^[3], cât și dreptul de a nu se autoincrimina prin alte acte decât propria declarație, ambele constituind **o garanție a prezumției de nevinovăție**^[4]. Alături de acestea, în concordanță cu principiul potrivit căruia orice îndoială este în favoarea suspectului sau inculpatului (*in dubio pro reo*), dacă probele administrate în cauză nu conferă certitudine asupra vinovăției făptuitorului, instanța nu poate pronunța o hotărâre de condamnare.

---

^[1] Cauza *Băcanu și SC „R” SA c. României*, hot. din 3 martie 2009, citată de G. ANGHEL-TUDOR, A. BARBU, A.M. ȘINC, *op. cit.*, p. 291.

^[2] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *Partea generală, op. cit.*, p. 467.

^[3] C.E.D.O., cauza *John Murray c. Regatului Unit*, hot. din 8 februarie 1996; cauza *Saunders c. Regatului Unit*, hot. din 17 decembrie 1996, *apud* V. PUȘCAȘU, *Prezumția de nevinovăție*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 194, citat de C. GHIGHECI, în N. VOLONCIU, A.S. UZLĂU (coord.), *op. cit.*, p. 277.

^[4] C. GHIGHECI, în N. VOLONCIU, A.S. UZLĂU (coord.), *op. cit.*, p. 277.

Capitolul al III-lea. Judecata – dispoziții generale

Secțiunea 1. Noțiune, obiect și limite

§1. Noțiune

În sens restrâns, noțiunea de „judecată” semnifică activitatea practică și juridică prin care un organ cu competență jurisdicțională soluționează conflictul de drept cu care a fost învestit^[1].

Ca fază a procesului penal, „judecata” reprezintă etapa procesuală care se desfășoară în fața instanței penale din momentul sesizării ei și până la soluționarea definitivă a cauzei penale.

Faza de judecată, în accepțiunea comună, nu trebuie confundată cu termenul juridic de „proces”, care desemnează un ansamblu de activități ce se desfășoară potrivit legii pentru rezolvarea conflictului de drept penal, incluzând fazele de urmărire penală, camera preliminară, judecata și punerea în executare a hotărârilor judecătorești definitive^[2].

De asemenea, noțiunea de „judecată” nu trebuie confundată nici cu termenii „cauză”, „pricină penală” sau „afacere judiciară”, care înseamnă faptul material, fapta pentru care se desfășoară procesul penal, adică însuși conflictul de drept penal material^[3], în esență, aceste trei noțiuni fiind factorii declanșatori ai procesului penal.

§2. Importanța judecății și modificările aduse prin actualele dispoziții care o reglementează

Caracterul necesar al fazei de judecată decurge din prevederile constituționale ale art. 126 alin. (1), conform cărora justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege.

Însăși structura procesului penal reflectă importanța fazei de judecată. Astfel, judecata este încadrată între celelalte faze procesuale, una pregătitoare (urmărirea penală), cea de-a doua, camera preliminară, având ca obiect verificarea, după trimiterea în judecată, a competenței și a legalității sesizării instanței, precum și verificarea legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală, iar cealaltă pentru aducerea la îndeplinire a hotărârii judecătorești (executarea hotărârilor penale definitive).

Potrivit art. 3 alin. (1) CPP, în procesul penal se exercită următoarele funcții judiciare: funcția de urmărire penală, funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală, funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată și funcția de judecată. Astfel, în desfășurarea aceluiași proces penal, se realizează exercitarea de către judecătorul de cameră preliminară a funcției de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată, iar de către instanța competentă să judece cauza în primă instanță a funcției de judecată.

De asemenea, în ceea ce privește judecata în fond, aceasta se prezintă ca un complex de acte procesuale și acte procedurale specifice, având ca scop pronunțarea

[1] V. DONGOROZ și colab., *op. cit.*, vol. II, p. 119.

[2] GH. MATEUȚ, *Procedură penală. Partea specială*, vol. II, Ed. Lumina Lex, București, 1998, p. 4.

[3] I. NEAGU, *Drept procesual penal*, Ed. Academiei, București, 1988, p. 469.

unei soluții legale și temeinice. Alături de acest fapt, remarcăm cerința ca examinarea cauzei să se facă într-un termen rezonabil, care trebuie raportat la fiecare caz în parte, luând în considerare durata procedurii, natura pretențiilor invocate în cauză, complexitatea cauzei deduse judecării, comportamentul autorităților competente și al părților, dificultatea dezbaterilor, aglomerarea rolului instanței^[1].

Totodată, pentru asigurarea desfășurării cu celeritate a fazei de judecată, legiuitorul a prevăzut posibilitatea „judecării pe baza probelor administrate la urmărirea penală”, fapt care presupune recunoașterea de către inculpat a faptelor reținute în actul de sesizare a instanței, contribuind la înlăturarea unor proceduri greoaie și deseori inutile pentru stabilirea adevărului judiciar, în același timp fiind eliminată instituția restituirii dosarului la procuror pentru refacerea urmăririi penale în faza de judecată, prin introducerea procedurii camerei preliminare.

Ca urmare a faptului că în desfășurarea activității de înfăptuire a justiției pot apărea anumite erori judiciare, este necesar ca pe parcursul procesului penal să se asigure un control judiciar în scopul eliminării acestora, motiv pentru care faza de judecată se desfășoară pe mai multe grade de jurisdicție.

Potrivit dispozițiilor actualului Cod de procedură penală, s-a revenit la **sistemul dublului grad de jurisdicție**, care se caracterizează prin posibilitatea desfășurării judecării în primă instanță și în apel drept cale de atac ordinară, beneficiul acestei noi structuri fiind acela că se asigură o dublă evaluare a fondului cauzei deduse judecării și, totodată, armonizarea normelor procesuale penale cu prevederile art. 7 parag. 2 din Protocolul nr. 7 la Convenția europeană a drepturilor omului, care a completat art. 6 ce reglementează dreptul la un proces echitabil, dar care nu prevedea și dreptul la dublul grad de jurisdicție.

Instanța de apel poate readministra probele administrate la prima instanță și poate administra probe noi, fiind obligată ca, în afară de temeiurile invocate și de cererile formulate de apelant, să examineze cauza și să verifice hotărârea primei instanțe sub toate aspectele de fapt și de drept.

S-a renunțat la instituția apelului peste termen, având în vedere reglementarea detaliată a posibilității redeschiderii procesului penal în cazul judecării în lipsă a persoanei condamnate.

Codul de procedură penală cuprinde și modificări de substanță în materia căilor extraordinare de atac. Astfel, recursul în casație este o cale extraordinară de atac exercitată doar în cazuri excepționale și numai pentru motive expres și limitativ prevăzute de lege.

§3. Obiectul judecării

Obiectul judecării constă în **soluționarea definitivă a cauzei penale**, ceea ce impune o hotărâre legală, temeinică, ce poate fi pusă în executare pentru realizarea scopului procesului penal.

Judecata constituie faza centrală și cea mai importantă a procesului penal, în cadrul ei realizându-se soluționarea definitivă a cauzei penale^[2].

Instanța este cea care verifică întreaga activitate procesuală desfășurată în faza de urmărire penală și pe parcursul judecării cauzei.

[1] A se vedea Expunerea de motive la noul Cod de procedură penală, www.cdep.ro.

[2] N. VOLONCIU, *op. cit.*, vol. II, p. 138.

Obiectul judecării trebuie să aibă în vedere următoarele aspecte:

- rezolvarea acțiunii penale și a celei civile;
- verificarea legalității și temeiniciei hotărârilor pronunțate, prin intermediul căii ordinare de atac a apelului sau al căilor extraordinare de atac^[1].

§4. Limitele fazei de judecată

În faza de judecată, la fel ca în faza de urmărire penală, se desfășoară anumite activități specifice.

Judecata cuprinde totalitatea activităților procesuale care se desfășoară din momentul sesizării instanței de judecată și până la momentul rămânerii definitive a hotărârii penale, având o limită inițială, reprezentată de sesizarea instanței de judecată, și o limită finală^[2].

Astfel, **limita inițială** a fazei de judecată este reprezentată de sesizarea instanței de judecată, care se poate realiza prin **rechizitoriul** procurorului, ca act de trimitere în judecată. Însă, în acord cu noile dispoziții, rechizitoriul procurorului poate să determine desfășurarea fazei de judecată dacă este însoțit de **încheierea** judecătorului de cameră preliminară prin care acesta a constatat că au fost respectate normele care reglementează competența organelor judiciare, legalitatea sesizării judecătorului de cameră preliminară, legalitatea administrării probelor în faza de urmărire penală, precum și efectuarea actelor de urmărire penală, fapt care poate conduce la începerea judecării.

Este posibil, așa cum precizam anterior, ca rechizitoriul procurorului să fie înfirmat de către judecătorul de cameră preliminară tot printr-o încheiere, cauza fiind restituită la procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală, iar ulterior dispoziția de trimitere în judecată este menținută în calea de atac a contestației, prin decizia de începere a judecării^[3].

De asemenea, este posibil ca sesizarea instanței de judecată să se facă prin **încheiere**, atunci când judecătorul de cameră preliminară a admis plângerea împotriva dispoziției de clasare și a dispus că judecata poate să înceapă, potrivit art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c) CPP, sau prin decizia prin care a fost respinsă contestația împotriva încheierii amintite. Potrivit unei opinii, în această situație, procesul penal se desfășoară într-o formă atipică, determinată de faptul că desfășurarea fazei de judecată în această manieră se realizează după ce urmărirea penală a fost finalizată printr-o dispoziție de netrimitere în judecată, iar judecarea cauzei se va face fără a mai parcurge etapa camerei preliminare^[4].

Cea de-a treia posibilitate se circumscrie procedurii speciale a încheierii unui **acord de recunoaștere a vinovăției**, situație în care faza de judecată are ca limită inițială sesizarea instanței de judecată direct cu acordul de recunoaștere a vinovăției, încheiat anterior între procuror și inculpat potrivit art. 478-482 CPP, caz în care acordul de recunoaștere a vinovăției reprezintă actul de sesizare a instanței de judecată și limita inițială a judecării. Și în acest caz lipsește procedura camerei preliminare^[5].

[1] GH. MATEUȚ, *op. cit.*, vol. II, p. 15.

[2] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *Partea specială, op. cit.*, p. 168.

[3] *Ibidem*.

[4] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *Partea specială, op. cit.*, p. 171.

[5] *Ibidem*.

Limita finală a fazei de judecată în toate cele trei situații prezentate mai sus este reprezentată de rămânerea definitivă a hotărârii instanței de judecată.

Secțiunea a 2-a. Principiile specifice judecării

Potrivit art. 351 alin. (1) CPP, judecata cauzei se face în fața instanței constituite potrivit legii și se desfășoară în ședință, oral, nemijlocit și în contradictoriu.

În afara principiilor generale comune întregului proces penal tratate în partea generală, judecata se caracterizează prin anumite reguli de bază specifice, proprii numai acestei faze procesuale, și anume publicitatea, contradictorialitatea și oralitatea.

Actualul Cod de procedură penală nu aduce modificări deosebite în ceea ce privește regulile specifice judecării, care va trebui să se desfășoare în fața instanței constituite potrivit legii, cu respectarea principiilor publicității, oralității, contradictorialității și nemijlocirii.

Cerința examinării cauzei în public, prevăzută de art. 6 parag. 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, presupune publicitatea dezbaterilor, fapt care se realizează, pe de o parte, prin asigurarea accesului părților și al persoanei vătămate la dezbateri (aceasta fiind o condiție inerentă a exercitării drepturilor lor procesuale, constând în dreptul la apărare și dreptul la dezbateri contradictorii), iar, pe de altă parte, prin asigurarea accesului la dezbateri al oricăror persoane. Cazurile de excepție de la regula publicității sunt prevăzute în mod expres, prin indicarea situațiilor în care ședința de judecată este nepublică.

§1. Publicitatea

Art. 352 CPP consacră regula publicității ședinței de judecată.

Principala formă de desfășurare a judecării o constituie „ședința de judecată”, după cum dispune art. 351 alin. (1) CPP. Ședința este cadrul specific de desfășurare și de realizare a majorității activităților specifice judecării, orice persoană – indiferent dacă are sau nu legătură cu cauza ce se soluționează – având posibilitatea reală de a asista la desfășurarea acestora.

Textul procedural este în consonanță deplină cu art. 127 din Constituție, potrivit căruia ședințele de judecată sunt publice, afară de cazurile prevăzute de lege. Principiul constituțional al publicității ședinței de judecată este prevăzut în art. 14 alin. (1)^[1] din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară, precum și în art. 6 parag. 1 din Convenția europeană a drepturilor omului și în art. 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și își găsește reglementarea, în materie procesuală penală, la art. 352 alin. (1) teza I CPP.

Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, publicitatea procedurilor din fața organelor judiciare la care se referă art. 6 parag. 1 din Convenție protejează justițiabilii de o justiție secretă, care ar evita, în acest fel, controlul publicului; ea constituie, totodată, unul dintre mijloacele care contribuie la menținerea încrederii în instanțe. Prin transparența pe care o dă administrării justiției, ea ajută la realizarea

---

^[1] „Ședințele de judecată sunt publice, în afară de cazurile prevăzute de lege. Pronunțarea hotărârilor se face în ședință publică, cu excepția cazurilor prevăzute de lege”.

scopului art. 6 parag. 1: procesul echitabil, a cărui garantare constituie unul dintre principiile fundamentale ale oricărei societăți democratice în sensul Convenției^[1].

Cu alte cuvinte, așa cum s-a și spus în doctrină, judecata se desfășoară „cu ușile deschise”^[2]. Chiar dacă în timpul judecării nu s-ar afla nicio persoană străină de cauza de pe rol, din moment ce accesul la ședință este liber, cerința publicității este îndeplinită.

Publicitatea ședinței de judecată oferă posibilitatea reală de aducere la îndeplinire a rolului educativ al procesului penal, asigurând, totodată, controlul opiniei publice asupra activității de justiție, nu numai prin asistarea efectivă a cetățenilor la ședințe, dar și prin informarea lor (prin presa scrisă, radio, televiziune, studii, articole, spețe de caz din literatura de specialitate etc.)^[3].

Nerespectarea acestui principiu se sancționează cu **nulitatea absolută**, care se constată din oficiu sau la cerere și poate fi invocată în orice stare a procesului, potrivit art. 281 alin. (1) lit. c), alin. (2) și (3) CPP, chiar dacă numai o parte a judecării s-a desfășurat în aceste condiții sau caracterul nepublic era prevăzut de lege numai în considerarea unora dintre inculpați (minori)^[4], hotărârea putând fi atacată cu calea de atac a apelului, atrăgând desființarea hotărârii cu trimiterea cauzei spre rejudecare, potrivit art. 421 alin. (1) pct. 2 lit. b) teza a II-a CPP, dar și caz de contestație în anulare, prevăzut la art. 426 lit. g) din același cod^[5].

După cum s-a arătat și în practica judiciară anterioară, ori de câte ori, în aceeași cauză, inculpatul este trimis în judecată pentru mai multe infracțiuni, dintre care unele se judecă în ședință publică potrivit regulii publicității ședinței de judecată, iar altele în ședință nepublică, în conformitate cu art. 24 alin. (1) din Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, cauza se judecă în ședință publică, sub sancțiunea nulității absolute, întrucât excepțiile de la regula publicității ședinței de judecată sunt de strictă interpretare și aplicare, neputând fi extinse la alte infracțiuni decât cele la care se face referire în art. 24 alin. (1) din Legea nr. 678/2001. Într-un asemenea caz, atunci când procedează la audierea victimei minore, instanța are posibilitatea de a lua măsuri pentru a asigura lipsa publicității ședinței de judecată^[6].

De asemenea, conform art. 510 alin. (1) CPP, „Când în aceeași cauză sunt mai mulți inculpați, dintre care unii minori și alții majori, și nu este posibilă disjungerea, judecata are loc (...) după procedura obișnuită”.

Publicitatea ședinței de judecată **este asigurată dacă accesul în sala sau la locul de judecată este liber pentru orice persoană** (cu excepția minorilor sub

[1] C.E.D.O., cauza *Sutter c. Elveției*, hot. din 22 februarie 1984, parag. 26 și 27, citată de G. TUDOR, în N. VOLONCIU, A.S. UZLĂU (coord.), *op. cit.*, p. 1047.

[2] N. VOLONCIU, *op. cit.*, vol. II, p. 150; I. NEAGU, *op. cit.*, p. 470.

[3] V. DONGOROZ și colab., *op. cit.*, vol. II, p. 139.

[4] N. VOLONCIU, *op. cit.*, vol. II, p. 151.

[5] G. TUDOR, în N. VOLONCIU, A.S. UZLĂU (coord.), *op. cit.*, p. 1047.

[6] I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 99/2009, www.scj.ro. Potrivit art. 24 alin. (1) din Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, ședințele de judecată în cauzele privind infracțiunea de trafic de minori, prevăzută de art. 211 CP, și de pornografie infantilă, prevăzută de art. 374 CP, sunt nepublice. La desfășurarea ședințelor pot asista părțile, reprezentanții acestora, avocații, reprezentanții Agenției Naționale împotriva Traficului de Persoane, precum și alte persoane a căror prezență este considerată necesară de către instanță. Conform art. 25 din aceeași lege, la judecarea infracțiunilor de trafic de persoane, prevăzută de art. 210 CP, și facilitare a șederii ilegale în România, prevăzută de art. 264 CP, la cererea persoanei vătămate, instanța poate declara ședința nepublică.

18 ani – dacă aceștia nu au calitatea de părți, persoană vătămată sau martori –, precum și a persoanelor înarmate, dacă nu fac parte din personalul care asigură paza și ordinea). Aceasta, chiar dacă în timpul judecății nu s-au aflat în sală persoane străine de cele chemate în cauză^[1] și indiferent dacă încăperea de la sediul instanței unde are loc judecata este, prin destinație, o „sală de ședință” sau un „birou”^[2].

Publicitatea nu este încălcată dacă instanța limitează accesul publicului la ședința de judecată în funcție de mărimea sălii, conform art. 359 alin. (2) CPP.

Principiul publicității **se referă numai la ședința de judecată**, și nu la alte activități ale judecății din afara ședinței, care sunt secrete sau publice, după caz. Astfel, deliberea este secretă, fără nicio excepție, iar pronunțarea hotărârii se face în ședință publică, chiar dacă ședința de judecată – din faza judecății – a fost nepublică în integralitatea sa (inclusiv pentru cauzele cu minori)^[3].

Instanța trebuie să menționeze în hotărâre (sentință, decizie sau încheiere) „dacă ședința a fost sau nu publică”, potrivit art. 370 alin. (4) lit. b) și alin. (6) și art. 402 alin. (1) CPP, precum și că „pronunțarea s-a făcut în ședință publică”, potrivit art. 404 alin. (7) și art. 424 alin. (1) teza a II-a din același cod. În acest sens s-a pronunțat Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiunile Unite, în soluționarea unui recurs în interesul legii, prin Decizia nr. XXIV/2006^[4]: „Dispozitivul hotărârii trebuie să cuprindă mențiunea că pronunțarea acesteia s-a făcut în ședință publică. Nerespectarea acestei cerințe atrage nulitatea hotărârii, în condițiile reglementate prin art. 197 alin. (1) și (4) CPP (din 1968, art. 282 CPP – n.a.), numai atunci când se dovedește că s-a adus o vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin anularea aceluși act, iar anularea actului este necesară pentru aflarea adevărului și pentru justa soluționare a cauzei”.

Dispozițiile Codului de procedură penală prevăd și **excepții** de la această regulă, în care ședințele de judecată vor avea caracter **nepublic** pentru tot cursul sau pentru o anumită parte a judecării cauzei.

Astfel, sunt reglementate de către legiuitor două situații distincte, și anume o primă situație în care în mod obligatoriu **ședința este nepublică pentru tot parcursul acesteia**, dacă:

- se desfășoară în camera de consiliu;
- persoana vătămată este minoră și este victima uneia dintre infracțiunile prevăzute în Codul penal la art. 197 (relele tratamente aplicate minorului), art. 199 (violența în familie), art. 209 (sclavia), art. 210 (traficul de persoane), art. 211 (traficul de minori), art. 212 (supunerea la muncă forțată sau obligatorie), art. 213 (proxenetismul), art. 214 (exploatarea cerșetoriei), art. 215 (folosirea unui minor în scop de cerșetorie), art. 216 (folosirea serviciilor unei persoane exploatare), art. 216¹ (folosirea prostituției infantile), art. 218 (violul), art. 218¹ (violul săvârșit asupra unui minor), art. 219 (agresiunea sexuală), art. 219¹ (agresiunea sexuală săvârșită asupra unui minor), art. 221 (coruperea sexuală a minorilor), art. 222 (racolarea minorilor în scopuri sexuale), art. 223 (hărțuirea sexuală) și art. 374 (pornografia infantilă) (din oficiu sau la solicitarea expresă a persoanei vătămate ori a procurorului);

[1] N. VOLONCIU, *op. cit.*, vol. II, p. 151.

[2] C.A. București, s. a II-a pen., dec. nr. 621/1997, citată de G. TUDOR, în N. VOLONCIU, A.S. UZLĂU (coord.), *op. cit.*, p. 1048.

[3] N. VOLONCIU, *op. cit.*, vol. II, p. 151.

[4] M. Of. nr. 188 din 19 martie 2007.

– judecarea în ședință publică ar putea aduce atingere unor interese de stat, moralei, demnității sau vieții intime a unei persoane (la solicitarea expresă a persoanei vătămate sau a procurorului).

De asemenea, într-o altă situație, **instanța poate declara ședința nepublică pentru tot cursul sau pentru o anumită parte a judecării cauzei penale**, dacă:

– judecarea în ședință publică ar putea aduce atingere unor interese de stat, moralei, demnității sau vieții intime a unei persoane, intereselor minorilor sau ale justiției (la cererea procurorului, a părților ori din oficiu);

– prin audierea unui martor în ședință publică s-ar aduce atingere siguranței ori demnității sau vieții intime a acestuia ori a membrilor familiei sale (la cererea martorului);

– prin audierea în public a unui martor s-ar pune în pericol confidențialitatea unor informații (la cererea procurorului, a persoanei vătămate sau a părților).

Declararea ședinței nepublice se face în ședință publică, după ascultarea părților prezente, a persoanei vătămate și a procurorului, iar dispoziția instanței este executorie.

În timpul cât ședința este nepublică nu sunt admise în sala de ședință decât părțile, persoana vătămată, reprezentanții acestora, avocații și celelalte persoane a căror prezență este autorizată de instanță.

Părțile, persoana vătămată, reprezentanții acestora, avocații și experții desemnați în cauză au dreptul de a lua cunoștință de actele și de conținutul dosarului.

Președintele completului are îndatorirea de a aduce la cunoștința persoanelor care participă la judecata desfășurată în ședință nepublică obligația de a păstra confidențialitatea informațiilor obținute pe parcursul procesului.

Pe durata judecării, instanța poate interzice publicarea și difuzarea, prin mijloace scrise sau audiovizuale, de texte, desene, fotografii sau imagini de natură a dezvălui identitatea persoanei vătămate, a părții civile, a părții responsabile civilmente sau a martorilor.

Potrivit art. 352 alin. (10) CPP, **informațiile de interes public** din dosar se comunică în condițiile legii. În acest sens, menționăm că în art. 2 din Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate^[1] se prevede că dreptul de a avea acces la informații de interes public este garantat prin lege, iar prin Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public^[2] este reglementat accesul la informațiile de interes public.

Conform art. 12 alin. (1) din Legea nr. 544/2001, sunt enumerate informațiile exceptate de la accesul liber al cetățenilor, astfel:

– informațiile din domeniul apărării naționale, siguranței și ordinii publice, dacă fac parte din categoriile informațiilor clasificate, potrivit legii;

– informațiile privind deliberările autorităților, precum și cele care privesc interesele economice și politice ale României, dacă fac parte din categoria informațiilor clasificate, potrivit legii;

– informațiile privind activitățile comerciale sau financiare, dacă publicitatea acestora aduce atingere dreptului de proprietate intelectuală ori industrială, precum și principiului concurenței loiale, potrivit legii;

– informațiile cu privire la datele personale, potrivit legii;

^[1] M. Of. nr. 248 din 12 aprilie 2002.

^[2] M. Of. nr. 663 din 23 octombrie 2001.

– informațiile privind procedura în timpul anchetei penale sau disciplinare, dacă se periclitează rezultatul anchetei, se dezvăluie surse confidențiale ori se pun în pericol viața, integritatea corporală, sănătatea unei persoane în urma anchetei efectuate sau în curs de desfășurare;

– informațiile privind procedurile judiciare, dacă publicitatea acestora aduce atingere asigurării unui proces echitabil ori interesului legitim al oricăreia dintre părțile implicate în proces;

– informațiile a căror publicare prejudiciază măsurile de protecție a tinerilor.

De asemenea, conform art. 13 din Legea nr. 544/2001, informațiile care favorizează sau ascund încălcarea legii de către o autoritate sau o instituție publică nu pot fi incluse în categoria informațiilor clasificate și constituie informații de interes public.

Informațiile cu privire la datele personale ale cetățeanului pot deveni informații de interes public numai în măsura în care afectează capacitatea de exercitare a unei funcții publice.

Potrivit art. 24 alin. (5) din Legea nr. 182/2002, se interzice clasificarea ca informații secrete de stat sau secrete de serviciu a informațiilor, datelor sau documentelor în scopul ascunderii încălcărilor legii, erorilor administrative, limitării accesului la informațiile de interes public, restrângerii ilegale a exercițiului unor drepturi ale vreunei persoane sau lezării altor interese legitime.

§2. Nemijlocirea

Principiul nemijlocirii, specific fazei de judecată, presupune ca toate actele procesuale și actele procedurale care se desfășoară pe parcursul fazei de judecată să se efectueze în fața completului de judecată. Astfel, în sensul art. 351 alin. (1) CPP, nemijlocirea presupune ca actele procesuale și actele procedurale efectuate în desfășurarea judecății să fie îndeplinite **direct în fața instanței**, în ședința de judecată și în prezența completului de judecată, sub ale cărui conducere, supraveghere și garanție se efectuează judecata^[1].

Pentru aceasta, conform dispozițiilor anterioare, era necesar ca judecătorii care făceau parte din compunerea completului de judecată să ia contact direct cu toate probele administrate în dosarul cauzei, pe de o parte, prin readministrarea probelor care au fost administrate în cursul fazei de urmărire penală, iar, pe de altă parte, prin posibilitatea de administrare a unor probe noi^[2].

Având în vedere modificările aduse Codului de procedură penală, în prezent, cercetarea judecătorească presupune audierea inculpatului, a persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente, precum și administrarea probelor noi încuviințate acestora și procurorului, potrivit art. 374 alin. (9) CPP, precum și a probelor din faza de urmărire penală contestate de către părți sau de persoana vătămată.

De asemenea, potrivit art. 374 alin. (8) și (10) CPP, pentru respectarea principiului aflării adevărului și în vederea justei soluționări a cauzei, dacă apreciază că este necesar, instanța poate dispune, din oficiu, readministrarea probelor administrate în cursul urmăririi penale și necontestate de către părți sau de persoana vătămată, precum și administrarea de probe noi.

^[1] V. DONGOROZ și colab., *op. cit.*, vol. VI, p. 138, citați de G. TUDOR, în N. VOLONCIU, A.S. UZLĂU (coord.), *op. cit.*, p. 1044.

^[2] A.L. LORINCZ, *op. cit.*, p. 378.

Potrivit art. 349 alin. (2) CPP, instanța poate soluționa cauza și numai pe baza probelor administrate în faza urmăririi penale, dacă inculpatul solicită aceasta și recunoaște în totalitate faptele reținute în sarcina sa, aplicându-se în acest caz **procedura în cazul recunoașterii învinuirii**, conform art. 375 și art. 377 din același cod.

Principiul nemijlocirii presupune, de asemenea, **stabilitatea completului de judecată** pe tot parcursul judecătii.

În acest sens, potrivit art. 13 din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară, activitatea de judecată se desfășoară cu respectarea principiilor distribuirii aleatorii a dosarelor și continuității, cu excepția situațiilor în care judecătorul nu poate participa la judecată din motive obiective. Menționăm aici și dispozițiile art. 354 alin. (2) CPP, potrivit cărora completul de judecată trebuie să rămână același în tot cursul judecării cauzei. În cazul în care acest lucru nu este posibil, completul se poate schimba până la începerea dezbaterilor. Însă, potrivit alin. (3) al aceluiași articol, după începerea dezbaterilor, orice schimbare intervenită în compunerea completului atrage reluarea dezbaterilor.

§3. Contradictorialitatea

Semnificația contradictorialității, ca principiu specific al fazei de judecată, este relevantă de punerea în discuția participanților la ședința de judecată a probelor administrate, fapt care evidențiază poziția procesuală diferită a acestora.

În procesul penal, părțile și ceilalți subiecți procesuali se situează pe poziții contrare, având interese diametral opuse. Astfel, potrivit art. 351 alin. (2) CPP, instanța este obligată să pună în discuție cererile procurorului, ale părților sau ale celorlalți subiecți procesuali, precum și excepțiile ridicate de aceștia ori din oficiu.

Contradictorialitatea reprezintă rezultatul separării principalelor funcții procedurale, astfel încât apărarea și, respectiv, acuzarea să fie atribuite unor subiecți diferențiați. Aceasta presupune ca părțile și ceilalți subiecți procesuali să cunoască probele în defavoarea lor, având posibilitatea combaterii lor, implicând, totodată, dreptul de a replica tuturor punctelor de vedere manifestate în ședința de judecată. Pentru materializarea principiului, implicit se presupune prezența la judecată a părților și a celorlalți subiecți procesuali, martorilor prezenți li se pot adresa întrebări atât de cel care i-a propus, cât și de cei cu interese contrare sau de procuror, probelor în acuzare li se opun probele în apărare etc.

Contradictorialitatea se manifestă atât între părți, între acestea și procuror, cât și între părți și instanța de judecată. Contrarietatea dintre acțiunea de tragere la răspundere penală și cea de apărare împotriva acesteia se manifestă vizibil în faza de judecată, aici apărând trăsăturile caracteristice acestei activități. Acest principiu constă în faptul că toate probele sunt supuse discuției părților, persoanei vătămate, procurorului, instanței.

De exemplu, încălcarea principiului contradictorialității este motivul pentru care au fost declarate ca fiind neconstituționale dispozițiile art. 341 alin. (5) CPP, potrivit cărora judecătorul de cameră preliminară se pronunță asupra plângerii prin încheiere motivată, în camera de consiliu, fără participarea petentului, a procurorului și a intimaților, fiind lezat dreptul la un proces echitabil, prin renunțarea la contradictorialitatea ședinței de judecată^[1]. Tot ca urmare a încălcării principiului contradictorialității au fost declarate

^[1] C.C.R., dec. nr. 599/2014 (M. Of. nr. 886 din 5 decembrie 2014).

deplasându-se cât mai aproape de mediul social și locul unde săvârșirea faptei penale a avut o rezonanță deosebită, dar și înlăturarea unor dificultăți în administrarea probelor (deplasarea unui număr mare de martori aflați la distanță mare de sediul instanței).

Secțiunea a 4-a. Participanții la judecată

§1. Considerații generale

Existența principiilor specifice judecății, și anume publicitatea, nemijlocirea, contradictorialitatea și oralitatea, este determinată de prezența organelor judiciare (instanța de judecată, procuror), dar și de cea a inculpatului, a persoanei vătămate, a părții civile, a părții responsabile civilmente, precum și a celorlalte persoane care pot ajuta la rezolvarea conflictului dedus judecății^[1].

Organul judiciar care conduce activitatea de judecată este **instanța de judecată**. Ceilalți participanți (inculpat, persoană vătămată, parte civilă, parte responsabilă civilmente, procuror) pot face cereri, ridica excepții, pune concluzii (art. 364-366 CPP).

Procurorul pierde poziția procesuală de conducător al procesului penal pe care a avut-o în faza de urmărire penală, devenind subordonat instanței de judecată, dar având o poziție procesuală egală cu a părților. Participarea procurorului la judecată este obligatorie, în cursul judecății el exercitând un rol activ, în vederea aflării adevărului și a respectării dispozițiilor legale. În cursul judecății, procurorul formulează cereri, ridică excepții și pune concluzii. Cererile și concluziile lui trebuie să fie motivate. Subordonarea nu trebuie interpretată ca fiind cea ierarhică specifică organelor de urmărire penală, ci numai din punct de vedere procesual.

La desfășurarea judecății nu participă organele de cercetare penală.

Avocatul asistă sau reprezintă, în procesul penal, părțile ori subiecții procesuali principali, în condițiile legii. Avocatul ales sau desemnat din oficiu este obligat să asigure asistența juridică a părților ori a subiecților procesuali principali.

§2. Instanța de judecată

2.1. Rolul instanței de judecată

Principala atribuție a instanței de judecată este reprezentată de **soluționarea cauzei deduse judecății**, însă îndeplinirea acestui deziderat trebuie să se facă cu garantarea respectării drepturilor subiecților procesuali și asigurarea administrării probelor pentru lămurirea completă a împrejurărilor cauzei, în scopul aflării adevărului, cu respectarea deplină a legii.

De altfel, pronunțarea unei soluții la judecata în fond a cauzei implică pronunțarea asupra existenței sau inexistenței faptei, a săvârșirii ei de către inculpat, a caracterului ei penal și a răspunderii penale a făptuitorului, toate acestea pe baza probelor administrate în cauză.

În faza cercetării judecătorești, probele administrate în cursul urmăririi penale și necontestate de către părți sau de către persoana vătămată nu se readministrează, fiind puse în dezbateră contradictorie a părților, a persoanei vătămate și a procurorului și avute în vedere de instanță la deliberare.

[1] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *Partea specială, op. cit.*, p. 189.